

OBROL

ČASOPIS PRE ZÁBAVU A POUČENIE.

Zodpovedný redaktor:

ANDREJ TRUHLÝ-SYTNIAISKY.

Roč. VI.

Turč. Sv. Martin, 31. Augusta 1875.

Číslo 8.

Honba.

Druhýraz mesiac tmavom na blankyte
Neba bludiači sa už obnovuje,
Čo panovníka Nitry náležite
Knieža Karloman hostí a častuje.
Vo dne po horách koňmo sa túľajú,
Strielajú z tetív pružných srnky švišké,
Tu parohatým jelenom dodajú,
Tam k prešibalej sa prikradnú líške.
Tu kanec divý zubom trávnik pára
Palošom ostrým krížom prepichnutý,
Tam medveď tlamu ručiacu otvára,
Lež končitý ho oštiep na zem zruťi.
A keď sa v krve zverov dost zbrodili,
Tu sa veselo hrnú ku ohrade,
By sa v rytierskych zápasoch skúsili,
A otúžili vo hrách údy mladé.
Tu zriet junáka slovenského hbitosť,
Istotu ruky, oka ostrážitosť!
Vo vetrolahkom zosadzuje skoku
On siahodlhých Nemcov do homoku.

V noci kol stolov hýriac besedujú
Pri plných kupách vína, mädoviny;
Umelí spevci hudbou osladzujú
A zpevom k tomu veselým hostiny,
Kým bdenie pružnosť tela neprevládne,
A do driemoty každý neupadne.

Zprvu Svätopluk ostrážitým okom,
Šetril každého Karlomana hnutia,
Čítal mu z tváři, z oka pomyhnutia,
Čo mu vo srdci zavrené hlbokom?
Lež príjem nie tak skvostný a kriklavý,

Jako srdečný bol a prívetivý:
Kto by úmysel choval podozrivý?
Kto by v dôvere ešte bol váhavý?
Nenútenej sa teda vo krátkosti
Oddá Nitranský knieža veselosti.

Čujnejším uchom a ostrejším okom
Skusený Jaroš sem i tam špehuje,
Každú reč váži, každý krok šlakuje, —
Bo nespokojný s pána smelým krokom —
Všade len podvod vábivý spatruje, —
Vie, že má prácu s nesmierivým sokom —
Lež nič nezbadá, čo by mu príčinu
K vlastného srdca nepokoju dalo,
Nič, že by pánu dobrému hodinu
Zábav otráviť hriješne za to stálo.
Síc posli z Rezna deňne sa sriedajú,
Bo jedon príjde, druhý preč sa bere,
Lež, kde tu podnet je ku nedôvere,
Že sa poslanci sem tam premávajú.
Od panovníka ku podriadenému,
By účty berúc rozkaz niesli jemu?

Raz len Karloman bez starostlivosti
Rozmarnej hosta zasadil štrbinu,
Keď o samote pijúc mädovinu,
Reči menili plné úprimnosti,
Bo si tu srdce ostiechavé stužil,
A, chtiac myhotom aspoň len do tajných
Myšlienok hosta nazriet lestne užil
Dôb k vyzvedaniu a úkladu prajných;
Lež i tu dlho, jak kol kaše vrelej
Kočka, obchádzal, v hovore sa krútil,

Kým odvážnosti tolko nabyt smelej,
Že z úst lichotných takú reč vynútil:

„Čuj, slavný knieža, ty Slovákov pýcha!
Niet, komu úcta jaká tebe sluší,
Lež, či vysokosť nie je prázdna, lichá,
Keď jej nadvládca rameno let ruší?
Čo stojí čiastku malichernú riadiť!
Vôľou nezlomnou starca zletilého
Tomu, kto hoden na trón sa posadiť,
A berlou vládť kraja celistvého?
Spojený s Nemci a s jich slavnou hlavou
Shrnuť bys v jedno roztrúsené droby,
Vládť bys celou svobodne Moravou,
Nenesúc jarmo obtížnej poroby!“

Chcel slová šíriť i ďalej pichlavé,
Lež v tom prehltnie reči, barvu zmení,
A vypnúť driek, do skoku zhotovený,
Oči na hosta vypučí meravé.
Či ustrnutým zkrahlého napadlo?
Či škorpiona pocítil žihadlo?

Podobne šípú, keď vyletí z luku,
Tak na tie reči Svätopluk vyskočí,
Tvár mu zahorí, plameň bĺka z očí,
Paždie zafatú k stolu tiskne ruku,
Až na hladine orechovej jeho
Večnú pamiatku zreť rozhnevaného.
Tak stojí dlho, sta jedla vypnutý,
Merajúc zrakom kráľoviča divo,
A silí valne sa, kým z úskostlivo
Nadmutých prsov slovíčko vynúti:

„Nuž to zámery tvojho sú vábenia,
By si sial zrady, jako Satan kúkol?
Ty chceš mi zhnusiť vydelený úkol?
Zhnusiť mi strýca? stvoríť rozjatrenia?
Chceš ošemetným a úlisným slovom
Voľnosť Moravy, trn to v oku tvojom,
Hriešne podhrabať, aby jako v svojom,
V domove riadil si Rastislavovom?
A nepýriš sa studom, Karlomane!
Že kniežatom súc v útrobach kniežata
Podlosti hľadáš hnusné, neslýchané
U luzy pošleš z uličného blata?
Čestnejšie-li je ažda byť planetou
Cudzího slnka, cudzím svetlom blyškať,
Nežli sdrúžený verne zo svojejou
K vlastniemu sriedku úsilne sa tiskať?“

V tom reč pretrhne, na Jaroša kričí,
K odchodu kone sedlať rozkazuje;
Lež Karloman mu cestu zastupuje,
Reč omluvami pokornými líči,
Prosí: Na vážky nekláť vynesené
Nemúdre slová plných pri pokáloch,
Prosí v horúciach, srdečných zápaloch
Kým neudobrí city rozvlnené. —

Ohromné, veľké robia sa prípravy,
K uhovorenej polovke zajtrajšej;
Má to koruna všetkej doterajšej
V lesoch Korután danej byť zábavy,
Má to poslednia byť od Karlomana
Úcta hostovi na rozchodnú daná:
Bo už Svätopluk sytý krve zvierat,
Hučania rohov a psov zavýjania,
Sytý rytierskych hier a stolovania
Ku domovine mieni sa ubierať.
Lež iste inšie tiež ťažkej nevoľi
Tlejúcej v srdci pohnútky i boly
Šlachetnosť myslí a dobrota pravá
Rada k smiereniu ruku síe' podáva;
A preca zdá sa, že reč zvadzatela
V utrobách jeho zanechala city,
Jaké necháva osten jedovitý,
Osy, čo priam ho von vytrhneš z tela.
O to ho iste z hniezda kráľoviča
Náhle, jak žrebca ženie pleskot biča.

Sotva sa ráno na východe zorí,
Už četná stojí družina pred hradom;
Všetko už túžbou neukojnou horí,
Tešiac sa honby výdatným výhľadom.
Sluhovia sem tam krepko obskakujú,
Or nedočkavý zem hrabúce rehoce,
Psi pospínani na smečkách sa rujú,
Sokol na zlatej retiazke trepoce
Krydlama, by sa k nebesám vyšvihol,
Vo hmlistých kvapkách oblakov sa zókúpál,
Na zver sa čujnú hodil, jakbys myhol,
A jej zornicu z oka von vylúpál.
Netrpezlivo celá hávet čaká;
Sám Svätopluk už v kruhu tam sa krúti,
Tu vranca krotí, tam ho k skoku núti,
Jakby ho súrka k spechu hnala dáka.
Či po červenej krvi zvere túži?
Či chce, by deň sa spešným míňal krokom?
Aby na koniec jedným prišiel skokom.
Návštevy, ktorá prsať jemu úži?

Len Karloman dlie — lež hla! práve ide;
 A čudné čudo! v novej spoločnosti:
 Pri jeho boku z brány hradu výjde
 Deva čarovnej krásy a sličnosti.
 Hrdo ju v sedle belúš nesie sňazný,
 V sedle sriebornom husto vykladanom
 Dyamantami v jasnu slnka rannom
 Lesk sejúcimi rosy pestronežný.
 Zpopod klobúčku, na ktorom pštrosovú
 Beluňké peria kníše sa vlnivo,
 Hadí sa kader sfa zlaté pradiivo
 Kryjúce pliecko jej alabastrové.
 Driek jako o závod s jedlou vyrastený,
 I celé tielko strunisté zakrýva
 Tmavozelený bársoň operlený,
 Jako kvietkami vyšívaná niva.
 Ledva dopriato nôžke je drobunkej
 Obutej v zlatom pretkanom atlase
 Nickdy zpod rásy látky šiat hebunkej
 Vykuknúť, by sa cudno skryla zase.
 Na chrbte visí tulec rubínami
 Hojne posiaty, plný so strielkami,
 Nad nim na pliecku, jako na vankúšku
 Prúžnom, sa húpa sokol vyučený
 Zarývajúci v kader jej mekuškú
 Lískavo zobák pekne nakrivený.

A jaká tvár to! v bel to lalijový
 Dve utešené ruže zapletené,
 Nad nimiž skvelý pár diamantový
 Iskry a blesky mece utešené.
 Lež diamanty to falošné, klamnú,
 Beda — kto veriac, do nich sa zahladí!
 Ach, za jich leskom lašujú úklady,
 Z ktorých sa bôle rodia prenáravné.

Prečo je devčie oko nie okienkom,
 Nimžby sa nazreť dalo mláďencovi.
 V srdce bijúce v závoji prs tenkom,
 Tak, jako srdcu cez ten kryštalový
 Obluk dopráno je milosťou neba
 Pojímať vesmír nekonečný v seba?
 Lež takto sklenná malá tá bublina
 Je len zrkadlo plné klamu, zrady,
 Bo keď horúci šuhaj doňho hladí,
 Nuž čarodejná jeho mu hladina
 Súcitné fahy tváre ukazuje,
 Lež čo je za ňou, jaké zhody, spory,
 Kvietky-li neba, či pekla výtvyry,
 Ach, to on pozde, pozde len skusuje.

No i ty mladý statný Svätopluku!
 Odraž tých očí magnetické blesky,
 Zataras všetky k srdcu tvojmu stezky,
 Síce utvoríš si pekelnú muku!

Očarovaný stojí knieža Nitry,
 A odblesk ohňa v útrobach ziatého
 Na oboch líkach rumení sa jeho,
 Jak keď ďalekú v noci požiar chytrý
 Osadu zžiera, klenbu neba tmavú
 V rudost šarlátu zavinúť krvavú.
 Čo teraz, — ešte nikdy nepocítil,
 Len nevie, má-li dať sa do úteku,
 Či klaknúť v slnca tváre tej úpeku,
 Aby sa ústok jej úsmevom sítil?
 Či azdaj Cherub dolu zletel z rája
 Na krýdlach dúhy, sivom na obláčka?
 A či Diana z greckého tam hája
 Dnešniu navštíviť prišla polovačku?
 On, ktorý v čatách, kde sa o smrť hralo
 A život, žarty netratil veselé,
 On tu skrahnutý, primrazený cele,
 Jakby mu žitie z tela utekalo.
 Darma chce city v slova obliecť hmotné,
 Darma s jazykom srdca ničku sviazaf.
 Ni jedno pamäť vie slovíčko psotné
 Na perách spiatych nemotou vykiazať.

Tak stojí, až kým rečou prebudený
 Karlomanovou myseľ zas počína:
 „Sesternica to moja, Adelína,
 Host došlý v noci z Rezna nám milený!
 Čujúc o honbe — je jej milovnica —
 Tiež i o tvojej, knieža! prítomnosti,
 Prišla tu videť, tebe v úctivosti,
 Pozdrav od kráľa dodať, krásavica.
 Ludvik sa teší nášmu srozumieniu,
 Jak od statného zvieš to Chunímera,
 Lännieho mnohých statkov bohatiera,
 Daného dievke ku odprevádeniu.“

Len teraz ešte vytrezvený z mamu
 Vidí junáka dobre síe rastlého,
 Lež tváre dlhej, vlasu rydzavého,
 Oka plného pomsty, lesti, klamu.
 Či pamäť liže? lež tak sa mu sníva,
 Že bohatiera kdesi videl v čate,
 Zrel, jak odvážnosť náruživosť divá
 Moranou zhrdať dala mu srdnate
 A on sprievodca takého anjela!

Jemu jej hybký lúčok niest dopriano!
 Jemu ssať vanot dychu jejho dano!
 Nemá žiarlivosť v ňom sa liahnuť vrelá?
 Dobrá noc honbe! dobrá noc odchodu!
 Nie pre zver plachú, len pre ňu má oči,
 Kol nej len magnet lúbsti ho točí,
 Len jej ma v myslí úraz a nehodu.
 A jaká rozkoš, jaká mu blaženosť,
 No prívétivo nežnú dámu rúčku
 A usmievať, jemná nenútenosť
 Z dvoch jasných svieti hviezd naň zpod klo-
 búčku.

A Chunimer sa v nemej uctivosti
 Len dívať musí jeho blaženosti!
 Lež s dutých niadroch, neprístupných oku,
 Tam to vriee, kypí, jako v maši pekla.
 V tú kebys' nazrel dielnu zlób hlbokú,
 Tvoja by láska, knieža! z krve ztiékla!
 Kebysi aspoň vnikol mu v zornicu,
 Hoc i netečnú chladnosť ukazuje,
 Skrývajúč čujno sa pod myhálnicu,
 Zastihol by si diabolskú smesicu,
 Ktorá v tom rámci drobnom sa maluje.
 Lež láska mladá, z puku vylupnutá
 Je, žiaľ! kobercom belna oslepnutá. —

Hlasno ozvena sediaca po skalách
 Rachoty rohov, štekot psov odvráva,
 Zver najašená hrnie sa po bralách
 Kým zmalatnelá v korisť sa nedáva;
 A šťastná, ktorá sa Svätoplukovi
 Za cieľ dostáva, — ujdeť bez nesnázi,
 Bo on jedinú krásnu laňku loví,
 Lietajúč za ňou cez brdá a srazy.
 Často jakby mu túžbu len dráždila
 Vyčká ho krotká, pár slov zašteboce,
 A v tom zas krýdlom vetra zatrepoce
 Zmiznúc mu, jako na planíne Vila.
 A on prestihnúc srnu a jelena
 Uháňa za ňou, až drn pod ním stená.
 Často zas keď už má ju, chce hovoriť,
 Chunimer, jakby zem ho vychrlila
 Zjaví sa zrazu, a reč jeho čilá
 Nemote tupej musí sa pokoriť.
 V tom od nej myhot jeden tajný, malý,
 A zas na tri sa strany rozlietaly.

Tak sa deň minul tmavá už zástera
 Noci nebeský obluk pokrývala;
 Prívétivo sa z pokojného šera

Hviezd ríša hravá na zem usmievala.
 Loviaci hrnú sa ustalí k hradu,
 By nakopené stoly tam obsadli,
 Krev ochladili mädovinou mladú,
 A jak zvlažený kvietok zas omladli.

* * *

Lúbežným okom mesiac plnolící
 Díva sa na hrad, na zahradu kvetnú,
 Na vodočiarku tichunko klebetnú,
 Vyskakujúcu v krištálnej studnici,
 Až sa vo výške na rúžno rozkladá
 A v dyamantov krupaje rozpadá.

V oblokách hradných radom svetla hasnú
 Sama tichota sladko podriemkáva,
 Len slávik pieseň nôtí čarokrásnu,
 Bo drušku milú i deti uspáva.
 A kol obruby studne mramorovej
 Vlečným sa krokom postava prechodí,
 Hneď stojí, žblakom načúvajúč vody,
 Hneď noha chraští v nasypke štrkovej.
 On to Svätopluk láskou opojený,
 Zputnaný kúzlom krásnej Adelíny,
 On to tu blúdi snička pozbavený,
 Mrtvý pre všetko, krom sličnej dievčiny.

Tri dni po honbe dlhé už minuli,
 Čo pred ňou v slovách hladá vyliat trízne,
 Kolkoráz k nej sa šťastlive prilúdi,
 Vždy jako plzká tóna mu zas zmizne.
 Druhýraz, keď sa ani nedomnieva,
 S úsmeškom vlnadným pred nim stojí deva,
 Sype šteboty z ústok koralových,
 Až slasť preteká v niadroch junákových.
 Lež keď už slovo on má na jazyku,
 V tom zase ona mizne okamžiku.
 Čo chce s nim? túžbu jeho len naladiť?
 Olej do jeho plameňa nalievať?
 A zatým na lad studený vysadiť,
 Aby tam zkrahol, a tak ho vysmievať?

„Mám sa tých trampót, mám sa tých múk
 zbaviť?

Lež jak žiť bez nich? mysleť — a nie na ňu?
 Čo stojí trón si kráľovský vystaviť,
 Hocby sa oprel o nebeskú báňu?
 Čo sú koruny? čo rúna a berly
 Bez tejto jednej drahocenej perly?
 Vo slasťi lásky celý svet sa kúpa,

Jej väzby čtné rôje hviezd spojujú,
 Jej mocou v palác mení sa chalupa,
 Nou sa hyeny a levy zkracujú.
 Čo ženie rybku zlatošupinatú
 V kryštale tomto šviškou za družičkou?
 Čo že barvistou kvietok ten hlavičkou
 Korunku hladá spolucitnú, zlatú?
 Čo ľudí tóny tie z hrdla slávika?
 Čo prášok s práškom dovedna spojuje,
 A z nich nesmierne svety vystavuje?
 Či nie moc lásky, ňouž tvorí, spravuje
 Večného vesmír ruka panovníka?
 A len ten, ktorý perlovcom sa zdobí;
 Krajiny slovom tvorí a zas drobí,
 Jehož kývnutie million rúk pohne,
 Pred ním sa ľudstvo v prachu korí plazné,
 Každá sa zpupnosť nezležená zohne,
 Len ten má srdce nosiť mrtvé, prázné? — —
 Len jedno, nebo! praj mi okamženie!
 Len okamženie, hoc jak krátke malé!
 Bo ďalej mlčať — pekla je mučenie!
 Sú Tantalové nekonečné žiale!“ —

Takto Svätopluk túžob rozohnených
 Výlevy s šumom vodometu miecha;
 A, či mu nebo k pomoci pospiecha,
 Či sama, — tušiac krokov namerených
 Snahu, — samochtiac do zahrady vkročí?
 Kto vie? — Lež zrazu krotko pred nim stojí;
 Či zem sa pod nim jak vrtielka točí?
 Či sa šialenosť v mozgách jeho rojí?

„Tys to vzývaná? hviezdo môjho žitia?
 Tvoj rajský vanot mojou dušou striasa?
 Slyš, Adelino! môjho srdca bitia,
 Ktoré k úchvatu tvoja ženie krása!
 Niet vo mne moci ďalej ešte mlčať,
 Čo hneď by pre mňa svet sa mal pominúť,
 Lepšie je jedným tvojim slovom zhytnúť,
 Lež v tomto ohni pochybnosti blčať!
 Ty vo mne čáku nepoznaných rájov
 Vzbudilas' mocne, cestu ukázala,
 Jakby sa z pustých tých pozemských krajov
 Blaženost neba sladká stvoril dala.
 Tvoj som len celý; samo v tebe dýcham,
 Teba jedinu túžim len obvinúť;
 O inšom šťastí sveta ja neslýcham,
 Len v jednu s tebou chcem kvapôčku splynúť.
 Som knieža voľný Tatier nebonosných,
 Panovník ľudu dobrosrdečného.

K nohám ti kladiem blesk trónu mojeho, —
 Neoslyšíš-li túžob mojich prosných!“

„Čuj, Svätopluku, knieža Nitry slavný!
 Hodnys súc' rodu kniežacieho devy;
 Lež či ti z umu vyšiel odpor dávný
 Môjho i tvojho rodu, a jích hnevy?
 Jak, súc nepriateľ, dcérku nepriateľa
 Do domu, do svej uvedieš otčiny?
 Jako do lona milenej rodiny,
 V ktorejby každá duša zanevrela?
 A čo by strýc tvoj Rastie priekol tvrdý,
 Ktorý Nemcovi záhubu prisahal?
 Či by si jako manželku neváhal
 Pred jeho zaviesť mňa obličaj hrdý?
 A ujec môj zas Ludvik, či by zvolil
 So sokom sväzky sňovať pokrevnosti?
 Či by s nim jako so svojejou stolil.
 A priazeň delil v čistej úprimnosti?
 Nie! ty len žarty tropíš, — to dopušťam —
 A žarty tie ti zo srdca odpušťam!“ —

„Že žarty, vravíš? ty anjel bez vady!
 Žarty sried svätej vesmíra svätiny!
 Z ktorejžto modrej, obrovskej dutiny
 Million očí na nás dolu hladí!
 Žarty v tú chvíľu pre mňa najsvätejšiu,
 Kde na velebnom prahu neba stojím,
 Kde zo zladkého kalicha sa strojím
 Zchlipnúť blaženost najvyvyšenejšiu!
 Nie, Adelína! rečí mojich zvuky
 Sú duše čistej kvietok najčistejši!
 Nač má nás rôzniť svár dávnovekejší?
 Nač má podjiedať lásky krásné puky?
 Zabudnime na rozbroje a hádky!
 Z pokoja prýšti sa len život sladký.
 Či, ty anjelu! či návšteva moja
 Susedskú lásku ti nedosvedčuje?
 Nech že i dvorce jich plot rozdvouje,
 Preca jim možno v lone žiť pokoja.
 Ja dnes som prišiel, zajtrá tvojich zase
 Jak vďačných hostí Nitra bude vítať;
 Tak každý deň nám milo bude svitať,
 A my shliadneme svet v jemnejšej kráse.
 Ba utužení sväzkom pokrevnosti,
 Či mier jak poklad si nezachováme?
 A v našich zemách pramene hojnosti
 A požehnaní nepootvárame?“

„A tebe, knieža! zase len z pamäti
 Vyšlo, že vlastným lígotom nesvietiš?“

Že len po dráhe vyznačenej letíš,
 Na ktorej slnko Rastica ti svieti?
 Čo dbať on bude na výkvetý lásky,
 Na smluvy sväte a rodinné sväzky,
 Keď ho bezúzdnosť a svevoľné chcenie
 K úkonom tebe protivným poženie?
 Lež keď už tak chceš: keď už musíš sbierať
 Z cudzopanského omrviny stola,
 Keď sa máš v cudzom svetle ponevierať,
 A len to robiť, čo chce cudzia vôľa:
 Prečo tam nejdeš, kde viac je úkola,
 Kde väčšej dá sa jasnoty načierať?
 Prečo netúliš sa tiež k cisárovi,
 Jako Nemecka múdri panovníci?
 Prečo nevymkneš sa Rastislavovi,
 Visiac jak ryba jeho na udici?
 No znaj, preslavný knieža Svätopluku!
 Len v Rezne možno dostať moju ruku!“

„A to ty vravíš, Adelino božská?
 A vieš čo vravíš? Mám ti to ukázať?“

Mám ňa na pokraj priepasti sprevádzať,
 Kde len pod nohou slabá lípí troska?
 Kde závrat hlavu omámvivý točí,
 A s hrôzou v bezdnú hľadia hĺbku očí?
 Lež nie! ažďaj bych sam nazad odskočil —
 A v návrate sa živôt pre mňa traťí: —
 Ty žiadaš, abych vo tvojom objatí
 Dolu zo srázu vo víru sa točil;
 Keď ty chceš, tvoja nech sa vôľa stane!“
 Tak rieknúť vrelo devu obiat mieni,
 Lež, čo tam šušťí na protivnej strane?
 Oba tam oči hodia predesení:
 V tom muž z krovísta posvätený Bohu
 Vo reholníckom rúchu sa objaví,
 Okom jich šľahne, pobožne kríž spraví,
 K ďalšiemu kroku zdvihnúť vážne nohu.
 Keď zmizol úkaz jako chmára sivá,
 Milenca k nej zas túžba tiahne živá:
 Lež ani znaku viacej z Adelíny!

Eudovit Žello.

Ján Švehla.

Historická povesť od *Václava Vlčka.*

(Pokračovanie).

VIII.

Keď zostal Švehla so Zbyňkom samotný, presiel mlčky svetlicou i zastavil sa zrazu pred priateľom; na čele jeho opäť bolo vidieť mrákavy.

„Zbyňku,“ hovoril, „čo si od českého kráľa doniesol, je krušné. No kráľ hovoril o nás pravdu.“

„Čo hovoríš?“ pýtal sa mladý muž prekvapený. „I ty ešte Jurovi prisvedčuješ?“

„Ešte viac. Mal som pred nim dosiaľ vždycky vážnosť; táto hodina ju premenila na úctu.“

„Preto, že nás odsotil, zatratil, že nám i záhubu praje?“ zvolal Zbynek.

„Menším bol by,“ riekol Švehla pevne, „keby inak robil, keby sa za nás zaujal.“

„Prisahám Bohu, nerozumiem ti!“

„Prisahám Bohu, veľmi ľahko je to rozumieť. My sme v skutku takými, jako si nás

opisoval ústami kráľa českého. Sme skutočne hodní opovrzenia, lebo sme ho sebaovoľne na seba uvrhli. Nezasluhujeme skutočne jakožto spolok žiadnej pomoci, ba ani milosrdenstva, lebo jako teraz sme, tak budeme vždy iným len na záhubu, nikdy ku prospechu. Skutočne veľmi ťažko sme sa prehrešili, že pokuta nás zastihne všetkým právom.“

„Švehla, ty zatracuješ Bratrov jako nepriateľ!“

„Zatracujem i seba samého.“

„Zatracuješ, lebo nemal nad teba tábor lepšieho i vyvolil si ňa za vodcu. A tak sa ti chytro spolok znelúbil?“

„Celkom.“

„Tak nás opustíš?“

Švehla usmial sa pohrdlive.

„A tys vrátil sa do tábora s nebezpečenstvom života, či nie?“

„Iste — a reč, ktorá fa tak pohla, počul som z úst samého kráľa. Jemu je snadno kázat a nás odsudzovať, keď sedí na tróne; vymeriava nám prísne pokuty; no v najväčšej núdzi je to preca len pád tábora i naša smrť. I jemu vyhrazuje pápež i kardináli nielen pádom z trónu, nielen hranicou jako kacierovi, no i zatratením večným v mukách preukrutných. A či to jeho veľmi pohne, a či sa kajúčne i on premení? Kráča svojou cestou, jakoby pred nim nik ani nekychol. Snadno byť kazateľom! Z kazateľne hovorí ti do duše kňaz; môžeš slovám jeho odporovať? Vyznáš si v duchu, že si hriešnik, no nejdeš preto na púšť, abys svoje telo trýznil pôstom a bičovaním. A tak i ja počul som nejedno slovo kráľovo hodne opaprikované: ale zatracovať celé Braterstvo? Už sme raz pospolu, mimo druh druhu nemáme vo svete pomocníkov ani priaznivcov. Čo platno dumať o tom, jako sa to stalo? Stalo sa, už sa neodstane! Z celého sveta vytiskli nás — čo nám pozostáva, lež brániť tú piad zeme, ktorú mocou držíme? Čo chce kráľ Juro? Poskytnúť nám vzduchu a pôdy tak málo je ochotným, jako Matiaš; máme snad kajúčne na krky svoje hodiť provaz a vydať sa do rúk katovských? Svoje životy, svoje ženy, svoje deti nemáme brániť, keď nás k tomu núti celý svet?“

„Musíme brániť svoje životy, svoje ženy, svoje deti,“ odpovedal Švehla. „Teraz už nemôžeme ustupovať, nesmieme kroky svoje zastaviť. Vohnaní sme do tesného úvozu, z ktorého vedie jediný východ popri hlbokkej prepasti. To je kľatba, ktorú si samo Braterstvo prichystalo — železná, nelútostná, lebo niet z nej vysvobodenia. Tú poznal som ja drier, Zbyňku, lež mnou reč kráľa Jura zatratiasť mohla, poznal som ju, keď som tábor skôr mohol zanechať lež teraz. No tá kľatba i moju vôľu pozbavila voľného rozhodnutia; zostal som, i keď som spolok náš sám zatracovať musel. Ano, čo sa stalo, nemôže sa odstáť; veď my už, nemohúc ni na pravo, ni na lavo, ni nazad, — musíme ku predu. Ale napraviť, čo sa dá, nesmieme premeškať.“

„A čo myslíš, že sa dá napraviť? Veď pred nami je boj s Matiašom na život a na smrť.“

„Čo nás do tejto úzkosti privedlo — naša vina — to nemožno napraviť; no čo po tomto boji nasledovať bude, od nás závisí, aby nebolo nečestné. Braterstvo musí inú cestu nastúpiť.“

Zbynek díval sa dlhú chvíľu mlčky na hajtmána.

„Ver, Švehla, nepoznávam fa,“ hovoril potom. „Jako si sa oddal rozjímaniu — ty! Menuješ vinu, kľatbu našu. Nie sme pravda svätými; nuž ale čože sme robili, čoby sa po celom svete nedialo? A čo sa kľatby tyče, teraz sme na čas nútení, hájiť len svoj život: ale či je dávno tomu, čo sme rozkazovali všetkým susedným krajinám? Moc válečná je nestála; dá Bóh, že sa zmôžeme zase. Ty zrazu rozprávaš o tábore, jakoby fa mimo hrozivú jeho moc nič viac nebolo medzi Bratrov prilákalo!“

Švehla hodil netrpezlivo rukou.

„Dnes si už neporozumieme!“ riekol. „Choď si odpočinúť, Zbyňku.“

„Teraz dostačuje mi rozumet, že tvoj rozum i tvoja ruka sú v boji Braterskom rovnako výdatné jako drier. Čo by napraviť bolo potom, svojim časom porozumiem; teraz nemám pomyslenia len na zajtrajšok.“

S tým sa rozišli.

Švehla videl, že presvedčenie, ktoré nadobudol sám, nie veľmi snadno bude vštepovať Bratom: veď naj dôvernejší priateľ jeho nemal preňho smyslu. No, neztratil preto nádej.

„Snad to skôr skutkom pôjde, lež slovom,“ riekol sám k sebe. „Vyklznúť mi teraz nemôžu. Dobre to k môjmu účelu, že sú tu stisknutí — a moja vôľa je tu najvyššia.“

Keď ho druhého dňa ráno Adléta privítala otázkou, čo nového v tábore, odpovedal:

„Zlú si mala zase noc, ty duša ubohá; no výpad vydaril sa nám — posol z Čiech dostal sa k nám.“

„Z Čiech . . .“ zašopkaly ústa devine.

„Pojednával s kráľom Jutom.“

Rytier zamlčal sa, keď videl, že Adléta nemohla utajiť zachvenie.

„Hľaď,“ hovoril potom, „nechcela si, aby som mu niečo odkázal o tebe; teraz iste lutuješ —“

„Nie, nie —“ riekla ona ticho, ale živo. „Spôsobila bych mu len novú starosť, nový zármutok. Keď si ma ty neodohnal A slúbil pomoc?“

„Odvrátil sa od nás celkom. Vyriekol nad nami súd — hrozný, no spravodlivý, tak že bych ho sám teraz podpísať musel, keď tys mojím svedomím zatriasla, káratelka láskavá.“

„A čo počneš teraz?“

„Pánu Jurovi ukážem, že sme v zlom ešte neutonuli — vlastne, duša dobrá, teba presvedčili, jak spasiteľný bol tvoj príchod mne i celému tábore. Najradšej preseká bych sa táborem nepriateľským, predstúpil bych pred kráľa českého i riekol bych: ‚Tu nás máš. Od dnešného dňa budeme slúžiť tebe i zemi.‘ Ale to je nemožno; kráľ Matiaš dobre sviazal ruky Jurovi, aby nás neprijal, tak že by sme tomuto zapríčinili len vojnu — to jest, dali by sme Huňadovi príčinu k vojne, ktorá je už uzavrená. Prekľajte pletichy! S nami vlastne započatá je smutnohra vojny. Nuž, budeme sa biť za Jura a za Česko, čoby to Bratria ani nechceli! Konečne preca snáď Podebradovi oči budú otvorené, aby nás neodstrkoval ku svojej vlastnej škode.“

Pohľad radostou žiaraci a vrelé tisknutie ruky boly Švehlovi prvou odmenou za tento úmysel.

Od toho času nebolo u neho chvílky ľahostajnosti lebo ochabovania. Čo činil sám, všetko preniknuté bolo myšlienkou posväcujúcou, že i proti vôli kráľa Jura účinkuje k prospechu otčiny.

Nemohol si zatajiť, že stojí medzi Bratrmi osamotený; i videl jasne, jak nízko stál do nedávna sám, i cítil sa nad všetkých tu i mnohých inde povznešený povedomím, že chybu svoju, čo i veľikú, aspon poznáva.

Drieť nebol mal žiadnej vyššej myšlienky; no nebolo to tak zle u neho, žeby v ňom vôbec pôda pre vyššiu myšlienku bola zehádzala, ale že táto úhorom ležala, z nikade nedostávajúc ušľachtileho semena. Veci po-

dobné, jaké ho zobudily, z úst deviných, snáď už i drieť slýchal; no nevnikly do jeho duše. Premena, ktorú spôsobili, diala sa chytro a bez veľkých búrok duševných, jako to bolo v jeho povahe.

I nedumal ani ďalej o tom, jakým spôsobom si získal náklonnosť Adlétinu; zavčasu bol ujistený o tejto vo svojej duši. I nežiadal si viac, lež aby deva so skutkami jeho bola spokojná; preto vediac, že schvaluje úmysel jeho, nič nelakal sa toho, že mu nikto z Bratrov z počiatku ani neporozumel, že sa teda musel chystať k dieľu, aby jich najprv všetkých získal svojej myšlienke.

Po návrate Zbynkovom bolo v tábore rozhorčenie proti kráľovi Jurovi nie menšie lež proti Matiašovi. Tomuto prúdu oprel sa Švehla z počiatku len miernym slovom; ukazoval tu jednotlivcovi, tam zástupu, že kráľ český svojim súdom o Bratroch nenie vinen, a že je to jich starosťou, aby ho opravili.

Oni nekládli najprv na také slová nijakú váhu, nechceli si jich v myseľ zaštepíť. Švehla vystúpil dôraznejšie; a tu sa len dozvedeli, že vrchní hajtman nielen o jich smýšľanie sa stará, ale jich i riadiť chce dľa svojho zdania. A to bola v tábore vec tak nová, že vzbudila veľké zadivenie.

No práca válečná vytiskla čosi takého všetkým chytro z mysle, zvláštne keď videli, že Švehla vo všetkom namáhaní a nebezpečenstve každému Bratrovi bol príkladom.

Až zase vyskytly sa nové veci. Medzi Braterskými Čechmi hľadal Švehla prvých priateľov svojej myšlienke; i prichyloval sa mu nejedon skôr pravda z viery a oddanosti, lež z presvedčenia a lútosti nad dosavádnym životom.

Za krátky čas objavily sa v tábore následky toho. Užší tento kruh priateľov Švehlových nesnášal už náhlady odporne celkom ľahostajne; hádky množily sa, a keď dialy sa ony najprv bez žľee a ústipkov, dávaly neskôr podnet k ostrejšim svadám i rôzniciam. Švehla urobil tomu koniec, vydajúc prísny rozkaz, aby sa o kráľovi Jurovi nič potupného nehovorilo a nespievalo.

Tak bol nútený krok za krokom úzdu veliteľstva brať na krátko. Nikto sa nepro-

tivil, čo by sa v čas pokoja sotva bolo stalo, no v čas vojny boli Bratri privyknutí na poslušnosť a proti dielu zovňajšiemu boli tieto zmeny vniutri nepatrné.

Tak sa priblížil štedrý deň vianočný. V tábore nieveľmi pripomínali si radosti, jaké prinášal celému svetu kresťanskému; no ani Uhria nedopriali si väčšieho pohodlia, i znepokojovali oblažených, ktorí sa dľa toho na noc na nový útok pripravovali.

Noc bola tichá, jasná, hviezdnatá; tým millionom, ktorí z izieb dobre zakúrených a ožiarených von pozerali, bola nebesky vlúdna. Inak bojovníkom pod širokým nebom; tým tuhly údy mrazom tak prenikavým, že sa jim oči zalievaly slzami. Nebolo možno stáť na mieste; každý sa prechádzal lebo podubkával nohama, okolo ohňov bolo vždy toľko postav, jako keď na haluzi usadí sa roj včiel.

„A čo, ani vy dnes nesväťíte?“ pýtal sa Maďar menom Jánoš pristúpiac k jednému takému zástupu.

„No, tys už posvätený,“ odpovedalo sa mu. „Ale nekropil si na seba lež do seba.“

„Prikaz o zdržovaní sa od vína nevzal si sebe veľmi k srdcu,“ zahučal starý Premek, pozerajúc mrzute na podnapilého Maďara —

„A čo hovoríš, že ani my nesväťíme?“ riekol Ctibor.

„Ej, veď vám novovercom prišiel mesias už pred vianocmi,“ usklabil sa Jánoš.

„Nám novovercom? Komu tak hovoríš?“

„Vám, ktorí sa nekrstíte v mene Boha, ale v mene Švehlu hajtmána.“

„Čo to?“ zvolaly mnohé hlasy naraz.

„A veríte v neho a prijímate od neho desatoro,“ dokladal Maďar. „A on vás vvedie do zeme zaslúbenej — hehe, o kráľovi Jurovi ani nehovorím!“

„Jaké to blábolenie!“ zvolal Ctibor. „Prečo obrázaš veliteľa?“

„A prečo ty zaňho zastávaš?“ odpovedal spurne Maďar. „Keď máš so mnou do činenia, nenadstrkuj pred seba pána Švehlu — prosím za odpustenie, že som vzal meno jeho nadarmo. Ale nezadlho nebude sa v tá-

bore smieť ani iné menovať — jako vaše, vy miláčkovia pána!“

Strhol sa krik.

Jánoš na hnevivé pokriky a hrozivé slová odpovedal vytasením meču; roztržka skončila sa chytrým tým, že bol odzbrojený; ale jako nemlčal on, tak prichádzali do vsteku odporci jeho vždy viac a viac, až sám Švehla pribehol.

„Odvedte Jánoša pod stráž,“ rozkázal, keď sa dozvedel, kto tú vytrznosť zavinil. „Trest svoj musí vytrpeť triežvy — a všetci musia vo dne vidieť, jako sa pokutuje rozsievanie roztržok v takých okolnostach, v jakých žijeme my.“

Noc mizla konečne; so svitaním uderili Uhria na tábor útokom.

„Preca raz!“ bolo počuť medzi Bratrami.

„Lotri nemohli nám drieb dať príležitosť, aby sme sa zohriali?“

A v skutku nastala práca, že zkrachlost z údov horúčosti ustupovala; vrelý pot vytiskol sa na čele a ztekajúc v krupajach zamrzol hneď na fúzoach alebo na zbraňi bojovníkov.

Úsilie obliehajúcich zmareno bolo i tento raz, jakokoľvek všetku silu napínali. Bojovníci Braterskí oddychli si — ale starostí sa nepozbavili: hladajúc posily našli zásoby nápoja veľmi skrovné, a i najhojnejšie pramene vodnie na jich návršiach užuž vyschýnaly.

Avšak nový poplach obrátil všeobecnú pozornosť teraz ešte inam.

Keď Švehla Jánoša volal pred súd, našlo sa, že zmizol z tábora. Táto zpráva rozpenila v hajtmanovi krev.

„Jako to možno?“ zvolal. „Dal som ho striehnuť a bez pomocníkov by sa živá duša von nedostala!“

No, marné bolo všetko vyšetrovanie.

Maďar zmizol, jakoby sa nad nim voda zavrela. A Švehla nahliadol, že sa v tábore nečo proti nemu snuje; jednať tak vóli jeho na odpor javilo veľkú opovázlivosť spoluvinníkov, a že sa ničoho dopátrať nemohol, svedčilo o jich niemalej počte.

A tak stalo sa, že rozhnevaný hajtman zostril svoju prísnosť, — i začal v tábore vladáriť neobmedzene.

Nielen že netrpel vôľu inú vedľa svojej, ale i nič nesmel robiť jednotlivce, aby nemal zrenie k súdu hajtmanovmu. Jako drieb už voľnosť slova zanikla, tak pristahoval sa teraz do tábora hosť, predtým nikdy neznámy: bázeň pred zákonom, ktorým bola jediná vôľa vrchnieho vodca, a tá bola železná. —

Ubehol týždeň a nepriatelia dávali obľiahnutým pokoj. Švehla veľmi často pozeral z nasyпов do jich tábora.

„Nenie inak,“ hučal do seba. „Veľká časť jich opustila pole. Nechcejú nás už dobývať mocou, ale dlhým časom. Snadno bolo by prebiť sa. I Adlétino zdravie už teraz je pevnejšie...“

I povolal k sebe Zbyňka a mal s nim dlhú poradu.

Práve v deň nového roku 1467 prišiel do príbytku Švehlovho Vintier a s nim väčšia časť ostatných hajtmanov; on vítal jich vlúdnyim slovom a pohľadom.

„Pane Švehla,“ odpovedal na jeho pozdravenie Vintier úsečne, „prichádzame ti povedať, že nám už nebudeš rozkazovať.“

Vodca neveril svojmu sluchu.

„Jakože?“ zvolal. „Čo mi máte povedať?“

„Už nám nebudeš rozkazovať!“ ozvali sa všetci.

Švehla podvihol hlavu v hrdom hneve.

„Nenatískal som sa nikdy na veliteľstvo medzi Bratrami, snaď s yami o závod nešiel som — no, nevzal som ho ani z rúk vašich! Kto sú ti, ktorí vás posielajú? Jaký to súd vyriekol nado mnou takúto potupu?“

„Nenie treba,“ odpovedali mu, „aby nás neкто posielal; veď sme hlavy ľudu. A čo robíme, nenie na tvoju potupu, no v prospech ľudu Braterského. Keď sme ti odovzdávali vrchniu moc, neznali sme ťa takého, jakým sa teraz objavuješ. Nemôžeme sa ďalej na to dívať, abys uviedol spolok do záhuby.“

„Do záhuby!“ zkríkol Švehla. „Nebojíš sa, že ti hrdlo zkamenie za tú hrubú lož?“

„Pravdu povedal!“ tvrdili druhí jedným hlasom.

Švehla meral jich pohľadom, z ktorého blesky hnevu sršaly; ale oni stáli pokojne.

„Žiadam od teba,“ ozval sa Vintier zase, „abys dôstojenstvo svoje zložil bez odporu.“

On prešiel izbu i zastavil sa opäť pred nimi. —

„Kto z vás ho prijme?“ pýtal sa mierne.

„To rozhodnú Bratri.“

„Nuž teda, prestávam byť vrchním vodcom v tábore a hneď to ľudu ohlásim.“

„To nerob; nech sa to stane bez hľuku — tak bude prospešnejšie.“

„Čo to?“ zvolal Švehla. „Znajte, čo smiete ku mne hovoriť! Prospech spolku bol mojim jediným cieľom, a vy mi chcete brániť, abych sa nevydal na súd Bratrov?“

„Nechceme, aby zo súdu povstaly rozbroje a svady.“

Neodpovedajúc ani slova pochytil Švehla svoj meč a kráčal z izby. Nik z hajtmanov neopovážil sa postaviť sa mu do cesty; ale všetci vyšli za nim.

Vonku rozkázal, aby tábor hneď povoláný bol do shromaždenia.

„Čo sa to robí?“ pribehol k nemu Zbynek.

„Hneď počuješ,“ odpovedal on stručne.

„Oznámim to všetkým naraz.“

Keď už tu zástupy stály, vystúpil prosried nich na vyvýšené miesto s hrdým čelom i prehovoril mocným hlasom:

„K súdu povolal som vás, bratia moji! Obžalovaný som ja. Aby ste mňa riadne súdiť mohli, vraciam vám moc, ktorú ste mi nekdý dobrovoľne dali.“

I povstalo pohnutie medzi shromaždenými, hlahol chytro premenil sa v pokriky, tak že nebolo možno ani rozumieť, ani hovoriť. Švehla stíhal orličím okom v tomto vlnení za okamženie pohľady a posúnky i spôsobil kynutím ruky utíšenie.

„Hovorím vám,“ riekol, „že nechcem nikoho obviňovať, len očistiť seba. Prišli ku mne pred chvíľou hajtmanovia vaši rieknuť: „Nebudeš nám už rozkazovať; zlož zo seba dôstojenstvo.“ I zložil som dôstojenstvo; i pred vami ho zkladám. No, chceli mi zabrániť, abych sa vás opýtal, prečo sa mi deje táto potupa: chcete mi zabrániť to i vy?“

„Hovor — hovor!“ volalo pobúrené množstvo.

„Sám nemám čo hovoriť. Žalobníci moji sú tu; že vraj som do dnešku Braterský spolok uvádzal v zkaz: nech teda smeľe vyčítajú moje previnenia, ja otvoreno odpoviem!“

„Spravodlivo tak!“ dosvedčovalo pochvalne shromaždenie.

Tu Vintier pozdvihol medzi ostatnými hlas svoj i počal pevným hlasom:

„Čo sme urobili, k tomu privedla nás starosť o vás všetkých, bratia. Nič sme pri tom nechceli získať sebe viac, lež každému z vás. Veď sme my porozumeli každý a medzi sebou vospolok, že vrchní hajtman Švehla zavádza v tábore novoty, nebezpečné svobode našej a trvaníu nás všetkých pohromade; porozumeli sme, že od nás žiada poslušnosť nie čo vrchní hajtman vôľou našou ustanovený, ale jako vládár a pán života ľudí nevolných. Pýtam sa vás, komu známo, že som riekol nečo nepravého!“

Nikto sa neohlásil; oči všetkých oprely sa na Švehlu.

„Žiadal som od vás poslušnosť,“ ujal sa tento slova; „kto vám teraz potrebuje vykladať, jakú? Sami to viete najlepšie. A viete i, prečo rozkazy boli prísnejšie. Uduseno malo byť v zárodku všetko, čo by nám škodilo vnútri, keď dosť škody z vonku hrozí. Videli ste, jako sa nákaza rôznici veľmi smelo počala rozozierať — videli ste, jako nielen vinník ušiel súdu a trestu, ale i pomocníci jeho potajme sa smiať mohli vôli hajtmanovej i všetkemu poriadku. Preto nutno bolo rozkazy prítužiť. Avšak rozkazujem vraj vám jako vládár a pán životov: nuž či posielal som vás do bitky, a sám hovel som si v nádhre; čo vy ste krahli mňa brániac, ja povaloval sa v mäkkých poduškách; hodoval som doma jako vládár i pán, čo vy ste hlad a smäd znášali; v nebezpečenstvo nikdy som sa nevydal, vy predo mnou museli ste sa v pokore klaňať, trasúc sa strachom, aby ste ani hnutím nepohoršili moju milosť? Oj, hnev Boží, preto ste ma urobili vrchním vodcom svojim, abych, keď nepriateľ dňom i nocou po živote našom siaha, lichotil ni-

čomníkom medzi vami a trpel a podporoval vaše neplechty? Driev, lež som rozkaz dal, vždy plnil som ho sám, a kto z vás riekne, že som k sebe býval shovievavejším, lež ku všetkým iným? Kto z vás môže sa chváliť, že viac vykonal, že menej šetřil potu i života lež ja? Komu sladkým zdá sa, aby mal starosť i o poslednieho, vezmi si teraz vrchniu moc: vy všetci uvidíte, či dovediem velitela i najprísnejšieho menej poslúchať, lež seba!“

Hlučno pochválilo shromaždenie jeho reč.

„Budeme ta ďalej poslúchať!“

„Nie,“ odpovedal on s pohrdlivým pohľadom. „Lebo ste zo žalôb počuli len počiatok.“

„Len počiatok,“ prisvedčil Vintier pevne jako driev. „Obviňujeme pána Švehlu, že nenie Bratrom tak uprimným jako driev. Čo nachádza v tábore, to ho neuspokojuje; túži inam i chcel by Braterstvo po svojej chuti premeniť. Jestli to zapiera, ubližuje pravde.“

„Nenie mi treba zapierať a to ani jednu zo svojich myšlienok,“ hájil sa Švehla. „Na spolku našom zneľúbilo sa mi to, čím sme do prítomných ťažkostí sotení. V kliatbu upadli sme u kniežat i národov; núdzi najvyššej nik sa nás neujme, ba nik nás nepolutuje, keby sme i najbiednejšie zahynuli. Či je Bratrom uprimnejším ten, kto všetky vady a nešváry spolku slepo si obľubuje, alebo ten, kto jich vidí a odstrániť usiluje: nuž tak som zaslúžene obvinený.“

„Poviem viac,“ nadhodil Vintier. „Ty žiadaš, aby sme nemilovali tábor a Bratrov, ale miesto toho aby sme prijali lásku k rodnej zemi a k národu. Nikto sa nás neujme, nik nepolutuje, hovoríš: komu teda máme splácať nenávisť láskou? Len na seba sme odkázaní: máme na nekohto iného myseľ, lež na seba? Pýtam sa vás, či znáte vy súdiť inak?!“

„Neznáme!“ zkrikly zástupy.

„A preto zahyniete!“ zahučal Švehla do seba.

„A ešte poviem,“ pokračoval Vintier. „Rôznice a roztržky medzi Bratrami skôr by nás pravda zničily lež zovňajší nepriateľ: či sa smieme teraz deliť na Čechov, Nemcov, Poliakov, Slovákov, Maďarov a všetky ná-

rody, z ktorých pochádzame? Či smie ktorý z nás zvlášte teraz nečím iným byť, lež Bratrom, keď nemáme v okamžení rozpadnúť sa a sami seba zničiť?“

„Nesmie!“ odpovedala valná väčšina.

„Nuž, naposledy viním pána Švehlu. Od kráľa českého nie inak boli sme odhodení jako od tohoto Matiaša. A čo hlásal vrchní hajtman? Za zem českú a kráľa jej vraj zadržovať máme svoje životy, a z Čechov veľmi mnohí hovorili to za nim.“

„Pravda!“ zvolalo na stá hrdiel.

„Tým zdvíhaly sa rozdiely veľmi nebezpečné v samom srede našom. A k takej reči pridružily sa i také skutky. Nás všetkých nič sa neopýtal, i vyslal vrchní hajtman nové posolstvo ku kráľovi Jurovi, aby mu slúbil, že Bratria budúce vo všetkom sa budú ríadiť dľa vóli toho, ktorý nás celkom zatratil.“

„Nikdy!“ zabúrilo shromaždenie.

„To vidiac, jako máme sa ubrániť po-dozrenia, že pán Švehla myslí len na svoju spásu, že strhuje od nás Čechov ku svojej osobe, aby z tejto terajšej našej tiesne vyviazol? Preto usniesli sa mnohí zastaviť také jeho počínanie; vy súdte nás i jeho.“

Medzitým, čo sa množstvo novým hlukom ohlasovať počalo, stál Švehla bez pohnutia, s pohľadom, ktorý neprezradzoval žiadon hnev. Vintier a súdruhovia jeho krivdili mu, ničili snahu jeho; no robili to z pohnutok nezlych, majúc dobro Bratrov na zreteli. Nie tak dávno tomu, čo by sám bol podobne pokračoval. A z čiastky hovorili pravdu nepopierateľnú: či mohol Švehla teraz prehovoriť k celému taboru, aby ho zachvátil láskou k otčine, k národu?

Videl holú nemožnosť toho, čo si drier previesť bol zaumienil: „Spolok Bratrov Českých vytkne si vyšší účel i bude kráčať cestami chválnejšími!“

Teraz nepozostávalo mu nič inšieho lež rieknuť si: „Bezoctná je minulosť i budúcnosť!...“

Po malej chvílke dal znamenie a povyk sa zrazu utíšil.

„Ťažko mi ukrivdeno, bratia moji,“ hovoril on pevne ale pokojne. „Skutky moje nepravé sú vykladané, a ja ohovorený som čo váš nepriateľ. No nebudem sa pred vami brániť slovami, ale skutkami; nič o minulosti, jasnejšie všetko ukáže chvíľa prítomná i budúca. Neuprimným som vraj Bratrom; túžim vraj preč a myslím vraj len na svoju spásu z tejto tiesne: nuž, kto bude prisahať so mnou, že vytrvať chce, a čo i posledný, na týchto násypoch? Kto bude prisahať so mnou, že neopustí hradby tieto, aby sa vydal na milosť nepriateľovi nás obklopujúcemu? Kto sa so mnou zaklajne na spásu duše svojej, že chce s Bratrami tu alebo zvíťaziť, alebo čestne zahynúť?“

Ťažko bolo dusiť ďalej výbuch búrlivý; ale Švehla obrátil sa k Vintierovi i riekol:

„Vám, ktorí ste mi ukrivdili, podávam najprv ruky. Checm dokázať, že nesmie ne-vola byť v tábore: či chcete i vy prisahať jako ja?“

„Prisaháme!“ odpovedali hajtmani.

„Prisaháme!“ zahrnelo vozduchom zo všetkých úst. „Spoločne zvíťazíte lebo zahynúť!“

Zástupy pohybovaly sa medzi sebou jako obrovské mravenisko; druh druha objímal i líbal, Švehlovi privolávaná opäť a opäť pochvala. Pochytili ho na ruky i hlásali s nadšením:

„Budeme ta ďalej poslúchať!... S nim zvíťazíme lebo zahynieme!“

(Pokračovanie nasleduje.)

Potecha.

Sedí matka v kludnom háji
Pod stromom zeleným,
Zabáva sa so synáčkom
V lone učupeným.

Prehrňa mu a zas hladká
Bielučké kaderie;
Z oka slza dolu líčkom
Za slzou sa berie.

Synak, synak osirálny —
 Čože bude z teba?
 Tvoja mati nemôž ti dať
 Ani kúska chleba.

Hlad a bieda po krajine,
 Turek nás kynozí,
 Strach a hrôza, plač a nárek
 Z dňa na deň sa množí.

A tvoj otec ostrým mečom
 Viacej už nevládne,
 Zavraždí ho pohan Turčín
 Na stráži úkladne.

Pri kostole holengá sa
 Stromček lipy svieži,
 Pod ním tichá mohylôčka
 V nej otec tvoj leží.

Tam on leží a my biedne
 Ubohé siroty
 Živoríme z lásky Božej
 A z ľudskej dobroty.

Hoj to bralo, jak sa černie
 Tam nad búrnou riekou,
 Jedon skok a je po biede
 Až na veky vekov.

Mat sa schytí, k bralu beží,
 Detsko k srdcu vine,
 Z oka slza dolu líčkom
 Za slzou sa šine.

A to chůda jako čoby
 Matke rozumelo,
 Túli sa k nej, jako by ju
 Potešif zachcelo.

Žmurká očkom nebojasným,
 Objíma rúčkama,
 Matku svoju — a milostne
 Šopká: Mama, mama!

Mat sa strase, jako by ju
 Prešla hromovina;
 Tak, že kosti mu zprašťaly,
 Stiskla svojho syna.

A radostno-desným smiechom
 Mat sa rozosmiala,
 Čielko, očká, líčka, ústka
 Vrúčne pobozkala:

Oj synáčku, synak zlatý,
 Ty môj poklad drahý,
 Budeme žiť, ač nás bije
 Osud zlý neblahý.

Žiť budeme, veď nad nami
 Otec večný žije,
 Kde najväčšia bieda súži,
 On tam najbližší je.

Cesty jeho sú rozličné,
 Hneď berie hneď dáva;
 Koho krížom navštevuje,
 Najradšej ho máva.

Zobudí on dobrých ľudí
 Veď krev nie je voda —
 Ty porastieš v bázni Božej
 Ku službe národa.

Keď ti údy zmohutnejú,
 Zvrú bujnoscou žily,
 K vymaneniu rodu z jarma
 Venuj svoje sily.

Pomsti otca, pomsti národ
 Trýznený v porobe,
 Ináč mater tvoja nemá
 Pokoj ani v hrobe.

Adolf Svätopluk Osvald.

Výlet na švajcké Alpy.

Cestopisné náčrtky podáva *Martin Bujna*.

V Švajcku byť a Alpy nevidieť znamená asi toľko čo: v Ríme byť a pápeža nevidieť. A jako ťažko je domýšľať sa o zbožnom pútnikovi do „večného mesta,“ aby nehladal príležitosť vidieť aspon z ďaleka hlavniu osobnosť jeho — tak ťažko je domýšľať sa o da-jednom cestovateľovi v „šťastnú republiku,“ žeby on nezatúžil podívať sa na krásy prírody Švajcka, ktorá vrchol svoj v nebe-tyčných Alpách dosahuje. Tým viac túžba táto opanuje toho, čo dlhší čas baviac sa v svobodnej Helvecii, oblúbi si opravdu svobodnomyslné ustanovizne tejto malej krajinky, oblúbi čulý, rezký, veselý a svobodný, vzder tomu ale v mnohom ohlade vzorný a príkladný život obyvateľov Švajcka; i žiada si pečať i kraj ten, ktorý ľud tento obýva.

A ktorý syn verne oddaný národu svojmu slovenskému, tisícmi nehodami stíhanému, neoblúbil by si ustanovizne svobodných národov Helvecie? Tu je živý, neodškriepny dôkaz toho, že jako tu tri reči, tri národy môžu rovnoprávne a jednosvrne pospolu na-žívať, žeby tak i v drahej našej otcine byť mohli. Tam je Nemec Nemcom, Francúz Francúzom atď. Každý žije svojmu ľudu, mi-luje jeho reč, jeho zvyky a obyčaje, číta v svojej reči a podporuje predne spisbu svojho národa — a preca spoločne žijú čo deti jednej vlasti, čo Švajciari. Všetci rovne vlast čo matku milujú. A prečo ju milujú? Preto, že jich všetkých rovno k sebe vinie. Žiadno zo svojich detí neodstrkuje, žiadno z dedičtva nevytvára. A či by to u nás tak byť nemalo? Keď žiadno zo svojich detí z pozitku životných práv vytvárať nik ne-bude — len vtedy budeš oslávená, zvelebená a šťastlivá v dieťkach svojich, drahá naša domovina. Keď bude Maďar Maďarom, Srb Srbom, Slovák Slovákom atď. milujúc každý svoju reč, majúc rovné práva a povinnosti; potom srdce krvácajúce tvojich najvernejších detí zahorí trojnásobnou láskou k tebe, ktorá teraz násilne utlumovaná je. Len keď svitne krásny deň národnej rovnoprávnosti a svo-

body, len potom svitne deň rozkvetu a blaha. Dotiaľ všetky námahy marné a bezvysledné, každá práca k oblaženiu, k presláveniu tvojmu. Dom rozdvojený padá. Matka proti väčšine dieťok svojich nespravodlivá nemôže byť šťastná.

I čo div, že mimovoľne každý upovedo-melý syn rodu slovenského cíti súcit s usta-novizňami svobodnomyslnými blahej Helvecie, vidiac tu vzor k usporiadaniu národnostných pomerov i vo vlasti našej.

Súcit tento po krátkom pobyte a obo-známení sa pocítili sme i my na universite v Bazeli studujúci Slováci. Tým viac nadehla i nás túžba podívať sa na Alpy švajcké — pravda len nakoľko vrecká naše dostačovali, ktoré i tak len kresťanská dobročinnosť Vilhelma Le-Grand-a, nezapomenutelného dobrodinca Čechov a Slovákov v Bazeli študujúcich, bola naplnila.

Mesiac júli roku 1869 chýlil sa ku koncu.

V posledný týždeň tohto mesiaca v pon-delok zavčas rána, keď ešte niekoľkí synovia Mús, ktorí niesúc Švajciari cez prázdniny tam zostali, milo si odľukovali v jednom v tichej ulici mesta Baselu ležiacom, kláštore podobnom dome. — traja z nich vstanúc rýchlo sa poobliekajú, kapsičky zaopatrené sklenicami, dobrým vínom naplnenými za-vesia, svrchníky cez plece prehodia, palice do ruky vezmú, a tak jako Izraelskí na cestu v zem zaslúbenia pripravení stojác poraňaj-kujú a rýchlym krokom zaberajú von prí-domovou zahradou k železničnej stanici.

Boli sme dvaja Slováci, a síce Danko Š. a ja. Tretí spolutourista bol Moravan D., vulgo „Braček“ menovaný, chlapina to vôbec oblúbená, vždy dobrej vôle a dobrého rozmaru. Už pri pohľade na jeho posuňky nemožno bolo smiechu sa ubrániť. A keď to chcel, zvláste keď pri klavieri niekto hral a on takt dával, všetkých svojich dvadsaťštyroch kol-legov a spoluobyvateľov do smiechu doviedol tak, že každý druhý kút hľadal. No, že s ta-

kým figliarom je cestovanie príjemné, každý si domyslí.

Na klenutí nebies nebolo vidieť ani najmenšieho obláčka. V krásno-jasnej modrine bol by sa uzrieť mohol, keby bola nižšie. To bol dobrý znak pekného počasia. A predznaky nezklamaly nás!

Okoľo polštvrtej prišli sme k stanici, kde sa už množstvo ľudu sem i tam hemžilo, behalo, kričalo, socalo. Bystré oko videlo tu typy rozličných národov. Čas bol drahý. Stisk pri kasse veľký! Každý sa chcel čím prv opatriť povozným lístkom. Rozumie sa, že sme to samé i my robili. Aspon náš Braček silne vesloval ku predu. No a študent sa už len i prez odpory k žiadanému cieľu prebije. A keďby jedondruhý i bol mal proti útlocitému odtískaniu bokom niečo nadmieťať, tu vidiac, s kým má do činenia, zamkol a nadstavil i druhý bok. My sme síce všetci traja boli krotké postavy — ale keď sme boli synovia Mús. A pred tými rešpekt! Preraziac sa ku kasse, vymenili sme si lístky na osemďňovú cestu. Že sme cestovali na tretej triede, to sa už rozumie; že sme ale do čakalke prvej a druhej triedy smelým čelom vrazil, to už len asnaď každý predpokladá. No, opravdivá miesenina stála i tu, bo každý kútik bol preplnený. Poobzerajúc si všetko flegmaticčne, vyšli sme von čakajúc, až nás ohlas zvonca do klieťok povolá.

Prechádzajúc sa krásnym námestím stanice vzdialili sme sa kus, až ti tu naraz zvonca vydá svoj osudný hlas. To nás pohlo. Bežíme jako bez duše ku vlaku. Vozne sú už z väčša preplnené.

Tu nám zavolá konduktor z druhého konca: „Dao ischt no Platz.“

Bežíme ta. Vystúpime hore. Ale i tu prvé izbetky vozňa sú plné. Až v ostatnej izbetke vozňa — z jednej do druhej preísť možno, bo sú na priečnych stenách dverka — bolo miesta, keď tu len štyria chlapi sedeli a miesto je pre desať. Potom sa pravda veľmi rozprestierať nemožno. Obloky sme hneď zaujali, bo byly neobsadené od našich spulocestovateľov. Konali iste tú cestu nie prvýraz. Vstúpiac medzi našich spulocníkov domnievali sme sa, že sú to švajcskí sedliaci.

Oblek zdal sa o tom svedčiť. Pravda sedliaci a delníci v dielniach rovno sa nosia. Jupka podobná úplne košeli so širokýma rukávami je vždy svrchní odev; pod ňu sa oblieka v zime i hrubší súkený kabát alebo kozuch; zhotovená je ona z belavo-belasého hrubého plátna, tak jako i široké nohavice. Čizmy s hodne hrubou podošvou z väčša veľkými železnými klincami pribitou a klobúk s nízkou srednieho objemu particou. Biče, ktoré v rukách mali, nasvedčovaly nám, že sú to hospodári. Sedeli ticho, keď my živý rozhovor viedli. Samá zvedavosť sedela jim na tvári, čo to za reč hovoríme; no pozerali jedon na druhého a mlčali.

Ešte raz zvonca zavzneje.

Vlak sa pohol i letí so svojou koristou ďalej. A môže taísť, bo sa dobre nabral.

Naši kompani začnú vytahovať remene a jak okrucujú, tak okrucujú po rukách a natahujú sem i tam, i mrlú pri tom, patrne bez veľkého podielu srdca, svoje modlitby. Boli to teda švajcskí Židia a liehevni kupci. Zvláštnosť švajcských Židov je, že kroj ľudu, medzi nimž bývajú, užívajú. Tam nie je každý Žid pánom, jako u nás, čo veru i v materialnom ohlade platí, bo tam sa jim ľud ešte nedal do moci, a čo sú i „Gscheftleri,“ zaujímajú len podriadené stanovisko. Až do nedávna boli obmedzení na tri lebo štyri dediny v kantone Aargau. Inde bývat nesmeli. Teraz sú i po mestách, ale ešte v nepatrnom počte. No novoveký liberalismus všade jich, na úkor kresťanských obyvateľov, do popredia tisne. A oni to znajú vykoristiť.

Poznajúc takto, s kým máme česť a štesťia, rečiem k Bračekovi:

„Ty, veď sú ti to „bene Abraham.“

Oni to jaksi začuli. Práve dokončil jedon, najmladší z nich, asi osemnásť-roční svalovitý šuhaj, ktorého päť nechcel bych bol zakúsiť, svoju modlitbu.

I kročí so svojim veľkým bícom v ruke a rečie švajcským nárečím:

„Wolle sie Spott mit uns triebe, miene Herre?“

Vidiac chlapinu v svojej positúre, malý mráz prebehol mi údami. Ale nedali sme nič pozorovať, i rečiem:

„Jako ste prišli, pane, na tú myšlienku, že sa z vás posmechujeme? Chceli sme len ukázať, že i my hebaisky známe!“

To udobrilo nášho horkokrevného šuhaja. Stali sme sa priateľmi. A otázkam: kto sme, čo sme, odkiaľ sme a kam ideme — nebolo konca kraja. Pravda, keď príjde reč na Uhorsko, tu človek nezná, či sa má hnevať, či smiať nad tými blúdnymi pochopami, čo ľud, no často i k vzdelaným triedam patriaci, o nás majú. To len o „puste,“ „Betjaren,“ „Tschikoschen“ zná rozprávať a ďalej málo, lebo nič.

Medzi rozhovorom a, na kolko to možno, obdivovaním milej doliny, krásnych úhladných dedín, dobre zriadených vinogradov, kde nás železničná trať zo začiatku viedla — ubiehal nám rýchle čas.

Prvá stanica naša, kam nás železnica dopraví mala, bolo mesto Lucern.

V mestečku Olten presadli sme na druhý vlak. Tu je stredisko švajckých železníc. I poobzerali sme si veľikánske železničné dielne. Blízko Olten je i dlhý jask, popod ktorý za sedem menších železnica ide. Prvšíraz, keď človek v tejto podzemnej tme cestuje, divný pocit dotkne sa ho. Istá tesnosť zmocní sa ho. Duní a hučí to nepríjemne. Dým sa ťahá ponad vlak a kde môže, tiskne sa dnu. Tma je ohromná. Nevidieť ani najbližšieho suseda. Tichosť nastane všeobecne. A to je tým nemilšie. Keď som druhýraz tadiaľto cestoval, zapálili nám aspon maličké svetielka. Teraz nič.

Aspon na krátko spomeniem tie historicky pamätné miesta, popri ktorých sme cestovali a ktoré oko naše dosiahlo.

Hneď v kantone Basel-Land zblíži sa železnica k Hardvald-u (914'), kde r. 1833 bola krvavá srážka medzi obyvateľmi mesta Baselu a Basel-Landu, v ktorej mesto podlahnúc, mnohých svojich drahocenných starozitností pozbavené bolo; a kanton Basel rozpadol sa na dva: Basel-Stadt a Basel-Land. —

Rumy a zbereniny starozitných hradov Schauenburg-u na strmej skale a Wartburg-u na vysokom vrchu vystavených, stojá tu čo svedkovia dávnych zašlých časov.

Medzi viac nepatrnej veľikosti jazierkami, ktoré bližšie i ďalej vidieť možno, zvláštneho spomenutia zasluhuje jazero Sempach, v jehož blízkosti leží mestečko Sempach, kde roku 1386 vojvoda Leopold z Austrie takmer s celým svojim vojskom svoj hrob našiel. Stalo sa to následkom sebaobetovania sa Arnolda Winkelrieda, ktorý vystrčené kopie nepriateľské vrazil do svojho tela a vrhnúc sa na zem za sebou ztiahol z nepriateľského vojska tých, čo jich držali, skrz čo pretrhnúc reťaz nepriateľskú, dopomohol k víťazstvu svojim spolubojovníkom.

Bolo jedenásť hodín, keď sme dorazili do Lucern.

Pri stanici stálo mnoho omnibusov z hostincov k odvážaniu hostí prichystaných. Každý volal do svojho koča. My sme použili svoju príležitosť. Pravda sa nám za to ne jeden opovrhľivý pohľad za podiel dostal; no, nám nezapričinil bolenie hlavy. Idúc prez most s krytým vrchom, ktorý vedie cez úžinu jazera, prizeráme sa na tu za sklom vystavené fotografie. A hľa, koho tu vidíme? Na nás sa usmieva veselá, pekná, plná tvár slovenského šuhaja, ktorí sa tu na tej biednej „chlebovej postati“ osamelý potuluje, hľadajúc si, ač biedne ale počestne, ten „vozdajší,“ keďže mu ho rodnie kraje nepodávajú. Bol to náš „dobrý remeselník“ z Trenčianska, pri tom ale i kupec s plachovým riadom.

Keď sme vystúpili na pobrežie jazera, stúpali sme do mesta. Hladíme hneď na jednu, hneď na druhú stranu. Čo sú to za paláce veľikánske, nádherné v tak malom meste? Sú to hostince. No, srdce moje, vyberaj si, kam len chceš, môžeš ísť, všade ťa vďačne príjmu. Použi príležitosti, bo nikdy viac v takom bývať nebudeš. A my povolili túžbe srdca a — vnišli do najbližšej takej „putiky.“ No ale, čo už i vačky so srdcom statne zápasily a žiaľ Bohu, zvíťazily, preca ustúpily protestu urazených citov srdca, že ver v takej kompanii jako tu bola je to preca len nič. Vypijúc, alebo aspon zaplatiac po poháre piva odišli sme hľadať niečo lepšieho. Išli sme do hostinca strednej veľikosti „Hôtel zum Rössl, (Ku koníkovi“) mysliac, že pre nás i koník dosť, nie dáky tátoš. A nezklamali

sme sa, nie len dost i priveľa nám bol. Pozkladajúc zo seba, čo nám potrebné nebolo, išli sme pamätnosti mesta poobzerať.

Lucern má preutešené, pôvabno-čarovné položenie. Leží v krásnej doline z jednej strany obohnatej malými vrškami, z druhej strany jazerom „Vierwaldstädtským“ olemovanej; z jazera tohto vyteká riečka Reuss. Pred nami leží hladina nie tak širokého jako dlhého, na mnohé záhyby bohatého, jazera. Dla mienky mnohých je to najkrajšie jazero sveta, aspon vraj iste Europy. Pobrežie jeho je kol do kola malebnými vrškami obohnaté, ktoré bujným stromovým posiate sú, nad ktorými na juhovýchodnej strane pozvlná sa „Rigi-Kulm“ a na juhovýchodnej „Pilatus“, čo dva mohutní velikáši. Pekné sú kostoly Sv. Petra a takzvaný „Stiftskirche“ s dvoma väzami. Kostol tento má veliký a povestný organ. Oltárny obraz predstavuje smrť Marie. Vystavený je r. 1506. Najvätsia pamätnosť Lucernská je takzvaný „Lucernský lev.“ na pamiatku r. 1792 pri bránení Tuillérií v Paríži padlých Švajciarov. Predstavuje dýkou prebodného, ktorej kus z chrbta mu trčí, umierajúceho leva. Hlavu má bokom na predných nohách naklonenú, oči smutné, jakoby slzami zaliate. Vyrytý je do boku rovno do hora vyčnievajúcej, celkom jako stena urovnanej, skaly, nad malou barinkou, ktorá je plazivými bylinami posiate.

Poobzerajúc si toto malé asi 12.000 obyvateľov počítajúce mesto, vrátili sme sa ku koníkovi. Bola asi hodina po poludní. Práve sa šlo k obedu. My chtiac naše vrecká ušanovať, nešli sme k spoločnému obedu (table d'hôte), bo ten stál tri franky. Za to ale museli sme čakať, kým sa spoločný obed odobavil. No, jako opálili sme sa! Čakajúc vyhladovení asi za hodinu, jediac čo najskromnejšie, preca sme platiť museli po tri franky, tak jako ti, čo mali hojný obed. O pol tretej mali sme sadať na loď a preplaviť sa pod vrch „Pilatus“ jakožto hlavný cieľ našej cesty. Ale sklepník či z nevedomosti, či zo zlosti riekol nám, že loď odchádza o tretej. Prijdúc na pobrežie, ostali sme jako obarení, keď nám ukázu už loď asi na jedno strelenie od brehu vzdialenú. Bolo nám i do hnevu

i do smiechu. A jak lútoštie vialy tie zástavy na lodi, lutujúc, že my nie sme na jej palube. Pravda je, že nás chcel jedon veslár na člnu previesť za dobrý plat, alebo loď dohoniť, ale my nevedeli, či on bude tak veslovať jako Tell, ktorý svojho mučiteľa Gesslera na tomto jazere až i na druhej jeho strane obratným svojím veslovaním od smrti zachránil. Dívajúc sa za odchádzajúcou loďou a žehnajúc nešťastného sklepníka, uspokojili sme sa s našim osudom. Ale čo robiť? Čakať do poslednej večer, kým druhá loď pôjde? A dotiaľ čo? Obzerať ešte dôkladnejšie prekrásno okolie Lucernu? To sme i urobili. Išli sme k levu, — smútili sme s nim, ale nie nad padlými Helvetmi, ale nad samými sebou. Všetko sa nám zunovalo. Divali sme sa jako ryby lovili.

Väčšina cestovateľov vystupuje na vrch „Rigi-Kulm“, ponevác je výstup ľahší, cesta bezpečnejšia a nenie tak vystavený premene počasia, jako „Pilatus.“ Teraz už i železnica je vystavená až ku samým hostincom. Vtedy ju ešte len rozmeriavali. My nechtiac byť slepi nasledovatelia väčšiny, ktorá len kratochvil a pohodlie hľadá, odhodlali sme sa na vyšší oproti „Rigi-Kulm“-u ležiaci „Pilatus“ vystúpiť. Pripomínam, že ani jedon z týchto vrchov nepatrí ku Alpám, ba ani s nimi nie sú v spojení, vystupuje sa na ne len pre ďaleký a preutešený výhľad, ktorý sa tu oku nášmu otvára.

„Pilatus“ je 6565' vysoký. Povestí hovori, že tu zomrel Pilat, po odsúdení Krista Pána od Rimanov do Gallie vo vyhnanstve poslaný. Odtiaľ vraj meno jeho. Iní odvodzujú ho od „pileatus“ t. j. klobúkom prikrýť, bo že keď hmla v podobe klobúka na vrcholci sa sústreďuje, to bezotázne dobrý čas znamená, keď sa ale po bokoch rozťahne, isté je chmurné počasie.

O pol siedmej sadli sme na loď. Ale kam ísť proti noci? Kamkoľvek, len nie zostať v Lucern, kde sa nám tak nešťastne vodilo. Mrkalo, keď sme prišli do malej dedinky u päty „Pilata.“ Noc nastáva a cesta hore preca trvá štyri hodiny pri dobrom stúpaní. Jako ísť nocou tak nebezpečnou a neznámou cestou? Boli by sme bývali prinútení

tu v tejto dedinke prenocovať. Že nám ale tak skrz utratenie jedného celého dňa všetky naše plány v dým išly, mrzelo nás náramne. No, boli sme v nešťastí veľmi šťastní. Z lodky vystúpili s nami i dva Švajciari, z ktorých vraj jeden každoročne vystupoval na „Pilatus.“ Kto opíše našu radosť? Pripojili sme sa jim, čomu oni vďační boli.

Noc bola jasná, vidná. Mesiáčik bol vo splne. Cesta od spodku bola dosť príjemná. Množstvo rohatého dobytku páslo sa u päty vrchu a svojimi krásnozvučnými zvoncami príjemnú robilo nám cestu. Čím vyššej sme vystupovali, tým tvrdšia a nebezpečnejšia bola cesta. Nesmierne prepasti pod nami zývaly. Jedno poklznutie a — priepasť bezodná uschová zmrzačené telo, jak sa dakde na skaline končitej nezastaví. Vzdor tomu bola to cesta milá, ač i obťažná. Čo sme do dialky nedovideli, to trojnásobne nahradil nám pohľad na osvetlené mesto Lucern a jazero „Vierwaldstättské,“ ktoré sa nám v noci, pokiaľ oko dozrelo, v pôvabnej svojej kráse ukázalo.

Stúpali sme dosť rezko, ale opatrne jeden za druhým medzi veselým rozhovorom. Tu i tu pooddýchli sme si a skleničky z kapsičiek vyberajúc, — bo tie k tomu účelu boly, — tužili sme sa k ďalšej púti. Ach, jak to dobre padlo, asnaď nikdy v živote nie tak. Pot ztekal z nás v hodných kvapkách. A čo keby sme boli vo dne hore stúpali? Svrchníky naše by sme boli vďačne niekomu k neseniu prepustili. Práve udrela dvanásť hodina, keď sme hore k hostincu došli. Tu sa ešte svietilo. Hladní sme boli veľmi, smädní väčšmej. Obsah našich skleníc boli sme už asi pred hodinou vyprázdnil. Ustatí boli sme najviac. Po noclahu dopytovali sme sa najprv. Boly ešte dve posteľe. Obdržali sme jich. Naši Švajciari dopytovali sa prv po jiedle i neobdržali posteľe. Žiadali sme večeru. Dali nám, čo mali. Zapraženu polievku, po pol tanierku, po kúsku masla s chlebom a po poháre studenej vody. Žalúdky sme si neprepínili. I dobre sme spat i pekné sny mať mohli. Lahli sme si i hneď sme boli Boží.

O pol tretej zavzuie krásny hlas alpového rohu (Alphorn). V skutku na podiv pekne nôtli umelec ten svoju nôtu na ňom. A milé zvuky tie tam volakde v tých hlbínach ztratily sa a druhé od končiara vrchu sa odraziac milo dotýkali sa sluchu nášho. Nevýslovne príjemne znelo to v tichej noci. No nepříjemne dotýkal sa nás obsah jeho, ktorý zdal sa nám privolávať: Vstaň! Ach ťažko nám to padlo; no muselo byť. Náhle sa poobliekajúc, poberali sme sa na najvyšší končiara. Ani sme neraňajkovali. Spytujeme sa, čo sme za večeru a noclah dlžni. Mysleli sme, že to bude malá nepatrnosť. Zostali sme jako omráčení, keď nám riekne, že po päť frankov a päťdesiat centimov. Spýtame sa dôkladne, či to všetci spolu, ač dobre sme porozumeli, že každý osobytne. Ale na „Pilate“ nezvykli sa jednať. Zaplatili sme, nič nerieknuc, čo sme ale mysleli, to som už zapomnel. Nekolko takých večier a človek nebude mať ani sily z „Pilata“ zostúpiť, nieto hore sa vydriapať, a nekolko takých noci a naša kapsa ubohá je fuč. Znechutení odišli sme preč. Nič niet horšieho, jako keď v ceste, ktorú človek k svojmu duševnému požitku podujal, takéto telesné omrzlosti zakusovať musí. Bo, keďby mal i závažné vrecko, nad takýmto nestydatým zderstvom sa preca len pohoršiť musí. Čo sme tu všetci užili, stálo najviac i s dopravou hore tri franky, — bo z drahej strany i na koňoch, somároch a muliccach je doprava možná — a preca sme za to zaplatiť museli šesťnásť frankov a 50 centimov. No pravda sme po dve hodiny v dvoch postelach ležali. To dopáli.

Boli sme radi, keď sme nachádzali sa v krásnej Božej prírode, na čerstvom povetrí. Milý požitok v krásach tvorstva Božieho, ktorý šlachetná duša pocíti, len hriešnosť človekovi prekáža.

Čo sily stačily spiechali sme na najvyšší končiara, „Esel“ rečený. Na kuse je cesta nebezpečná; pre toho, čo sa mu hlava krúti, len po štvornožky možná. Pravda, ta každý nevystupuje. My z pomoci Božej odhodlali sme sa. Ja som pravda hore štvornožky sa driapal a za svet dolu nepozrel. Mój Braček

sa mi smial, bo on šiel si rovno. Na vrchu rozkladá sa dosť priestranná rovinka. Na prosriedku stojí stolík, na ktorom sú povrezávané mená navštevoateľov. Patria rozličným národom. Okolo stolíka vinú sa lavičky. Ač sme dost zavčasu prišli, našli sme tu už dosť veľkú spoločnosť divákov. Naše svrchníky použili sme teraz veľmi dobre.

Tichý, no studený vetrik povieval. Ach, bol to radostný pohľad na tých divákov! Jedon zýval, druhý sa vyťahoval, tretí oči pretieral. Každý by bol ešte radšej pokojne snil a najviac my, ktorí sme si najmenšiu vydýchli. No východ a západ slnka je tu najdôležitejší zjav, ten premeškať nevoľno. A kolká by to i bola bývala nevďačnosť, keď sme my tak šťastní boli, jako málo smrteľníkov vystúpivších na vrch „Pilatus“, dotyčne nosiacich sa na „oslovi.“ A prečo? Bo „Pilatus“, čo vraj len niekoľko dní v roku býva, čistý bol od hmly.

Na východe pozorovať červenú zoru.

Predzvestuje blízky východ slnka. Vrchole nebotyčných Alp jedon po druhom ukazujú svoje vznešené šedivé hlavy. Lúče slnka pomali odbleskovať sa začínajú na nich a zabiehajú v oko okúzleného, očarovaného diváka. Slnko vo veľbej dôstojnosti svojej naraz vybehne z poza hôr, ktoré ho oku ukrývaly.

A tu stojíš, človeče, i hľadáš, hľadáš kým zrak dostačuje. A obzor je ďaleký. Či je to skutočnosť, alebo sen? Kde je ten umelecký výtvar dacha ľudského, kde je to dielo ruky umelcovej, ktoré by sa tolkej kráse, tolkej vznešenej, veľkolepej, okúzľujúcej kráse po boku postaviť mohlo?!

Mnoho môže ten duch človeka. Mnoho vyvedie obratná ruka umelca. A on je na to hrď a pyšný! Ale poď len sem, pyšný človeče, seba-povedomý umelce, poď sem a hoď sa v prach v pokore a riekneš, že len slabý, chatrný odblesk a odstieň sú všetky diela tvoje. —

A kto by bol v stave nastieniť to divadlo, ktoré sa tu predstiera oku smrteľníka? Oko pripútané zostane stáť upreté súc na

dlhú reťaz snáhom pokrytých vrchov. A jaká to jednotvárnosť, a jaký to ohromný rozdiel! Kde je štetec maliarov, aby to nakreslil, kde výtvar ducha básnického, aby to opísal. To sa vidieť musí! A či ešte i keď sa vidí, možno-li dosť pochopiť tú veľkolepú krásu, pocítiť tú krásnu veľkoleposť? Nie a nie! Je to dielo ruky umelca, jehož výtvary my len čiastočne poznávame, len jednostranne obdivujeme.

Jedon končiar pri druhom vypína sa vyšej a vyšej, každý v druhom smere, každý v inej podobe, v rozličnej od seba vzdialenosti, v rozdielnej vysokosti. Od 8000' do 13160' — všetko pod snáhom. Jaká to rovnosť a jak ohromný to rozdiel! Zbožná duša tu volať musí so žalmistom: „Jak mnohé a veľké sú skutky tvoje, Hospodine! Jak všetkys' múdre učinil, plná jest zem bohatstva tvojho!“

Avšak nie len pohľad na vzorné Alpy okúzli človeka, no i keď pozre pod seba a vidí tie pahrbky a hory, nížiny a doliny, potoky a rieky, jazierka a jazerá, dediny a mestá — takmer užasne nad krásou čarovnou kraja tohoto.

Z tadialto zvlášť zaujímavý je pohľad na Vierwaldstädtské jazero v jeho pôvabnosti. A pôvabnosť túto zväčšovať sa zdajú tie historické rozpomienky, ktoré povstanú v človeku, jichž dejišťom bolo okolie toto, a ktoré dopomohly k svobode Helvecii.

S odporom rozpomína sa človek tu na tyrana Gesslerera, tu so súcitom na Viliama Tella a na prvých troch sprisahancov svobodnej Helvecie: Wernera Stauffacher, Fürst Waltera a Arnolda z Melchthalu.

Dlho, dlho dívali sme sa do okola a kto zná dokiaľ by sme sa boli dívali, keby sa už okolo siedmej hodiny nebol „Pilatus“ hmlou zafahovať začal a nám zastrel divadlo toto veľbej-dôstojné. Ale už čo by sa i to nebolo stalo, žalúdky naše na bezprávie, ktoré sa jim od včera poľudnia dialo, upozorňovať začaly nás — a my poberali sme sa dolu.

Pomáli a opatrne na kuse i štvornožky zlezli sme z končiaru „Somára“, ktorý dosť

krotký súc nepozhádza nás. Ale ťažko bolo nám opustiť miestocko to, kde sme prírodu Božiu v jej najvyššej kráse videli, ťažko

lúčiť sa s končiarom ozorného „Pilata“ v tom povedomí, že ho nikdy viac neuvidí oko naše!

(Pokračovanie nasleduje.)

Otec.

Dedinská novella.

Spísal Björnson Björnstjerne.

Najhodnejším mužom v dedine, o ktorom sa tu rozpráva, bol Thord Oeveraas.

Jedného dňa stál v izbe kazateľovej, postava jeho bola priama, tvár vážna.

„Bôh obdaroval ma synáčkom, chcem ho dať pokrstiť.“

„Jako sa má volať?“

„Tinn, po mojom otcovi!“

„A kmotrovia?“

Menoval jich, a boli to najvzácnejší Iudia z dedinky, mužovia, ženy z otcovej rodiny.

„Či si žiadate ešte nečo?“ pýtal sa kazateľ hľadiac naň.

Sedliak postál si za chvíľočku.

„Rád bych bol, aby bol pokrstený sám, bez iných,“ hovoril. „Myslím, v nektorej všední deň; najradšej budúcu sobotu o dvanástej na poludnia.“

„A nič si viac nežiadate?“

„Nie, neprajem si už nič.“

Rolník točil klobúkom, jakoby odísť chcel. Kazateľ povstal.

„Dovoľte, nech doložím,“ začal pochytiac ruku sedliakovu a pevne mu hľadiac do očí. „Daj Pane Bože, aby ti dieťa donieslo požehnanie!“

Šesťnásť rokov preletelo od toho dňa a zase stál Thord v izbe kazateľovej.

„Dobre sa ti vodí, Thorde,“ riekol pastor nebadajúc premeny na ňom ani tej najmenšej.

„Nemám žiadnych starostí,“ odpovedal Thord.

Kazateľ mlčal. Po chvíli sa ho pýtal:

„Čo mi dobrého neseš dnes večer?“

„Dnes prichádzam straníva svojho syna“ prišiel čas birmovky.“

„Je to hodný, švarný chasník!“

„Nerád bych kňazovi drieb zaplatil, kým sa nedozviem, jaké číslo v kostole dostane.“

„Nuž, veď má prvé číslo!“

„Ano, počul som to — a tu je desať toliarov odmeny!“

„Či chceš ešte nečo?“ pýtal sa kňaz pozerajúc na Thorda.

„Nie.“

A Thord odišiel.

* * *

Zase uplynulo osem rokov.

I počuť zrazu krik a šum pred pracovňou kazateľovou; mnoho tu prišlo mužov, a na čele jich Thord.

Kňaz pozrel a poznal ho.

„Dnes večer prichádzaš s početnou spoločnosťou!“

„Veru ano, rád bych dal syna v kostole ohlásit, tu stojí jeho nevesta, dcéra Gulmunda Karen Storliden.“

„Ach, veď je to najbohatšia dedička v celej osade!“

„Hovorí sa, že ano,“ odpovedal sedliak hladkajúc si vlasy hore.

Kňaz zamyslel sa na chvíľku. Neriekol nič. Zapísal meno do knihy a dal podpísať. Thord položil tri toliary na stól.

„Mne patrí len jedon!“ hovoril pastor.

„Viem, ale je to moje jediné dieťa — a rád bych to napravil!“

Kňaz vzal peniaze.

„Už je to tretí raz, čo tu stojíš a staráš sa o syna svojho, Thorde!“

„Veď som s ním už i hotový,“ odpovedal Thord, složil svoju tobolku, riekol „s Bohom“ a kráčal vážne — za ostatnými mužmi.

Ubehlo štrnásť dní a otec i syn veslovali pri krásnom počasí po vode ku statku Storliden, aby sa o svatbe poshovárili.

„Poduška nedobre sedí podo mnou,“ riekol syn a vstal, aby ju v čluku narovnal. No pošmikol sa na brvne, na ktorom stál, klesol, i roztvoriac náručia, padol do vody.

„Drž sa vesla!“ kričal otec, vyskočil a podával mu ho. Ale syn siahol po ňom niekoľkokrát, ztratil vládu a krahnul, umier!

„Počkaj, počkaj!“ kričal otec a vesloval k nemu.

Tu sa syn prevrhne, dlhým pohľadom na otca pozre a — utonie.

Thord nechcel na to verit. Zastavil člnok, vytreštil oči na miesto, kde sa syn ponoril, jakoby zase vyplávať mal. Vyhrklo niekoľko bublín, ešte niekoľko, potom len jedna veľká, tá — splaskla a jako zrkadlo bolo zase jazeru.

Tri dni a tri noci videli ľudia otca krúžiť okolo toho miesta. i nechcelo sa mu ani jesť ani spať; on lovil syna. Konečne našiel ho a odniesol na rukách hore na svoj statok.

Od toho dňa minul rok. Tu počul pastor v podzemí jedon večer vonku nečo šromotif

po dverach a hľa! dnu vstúpil vysokorastlý, trochu napred nahnutý muž, vychudlý a šedivý.

Dlho díval sa na neho kazateľ lež ho poznal; bol to Thord.

„Tak pozde prichádzaš?“ hovoril pastor a zastal si pred ním.

„Ach, veru, pozde prichádzam,“ riekol Thord sadnúc si

I posadil sa i kazateľ čakajúc dychtive a dosť dlho oba mlčali.

I riekol konečne Thord:

„Doniesol som nečo so sebou, čo bych rád chudobným rozdal.“

Vstal, položil peniaze na stôl a sadol si zase. —

Kňaz prečítal peniaze.

„To je mnoho peňazí,“ podotkol.

„Je to polovica môjho imania; dnes som ho predal.“

Kňaz sedel dlho mlčky. Konečne pýtal sa mierne a mäkko:

„A čo si počneš teraz?“

„Nečo lepšieho!“

Opäť nastalo mlčanie. Thord oprel zraky svoje o podlahu; pastor zadivený pozeral na neho.

Po chvíli hovoril pomali:

„Už verím, že ti syn tvoj doniesol požehnanie.“

„Ano, to myslím i sám,“ hovoril Thord a pohliadnuc hore — dve bohaté slzy kanuly mu po líci.

Preložil *Sytniansky*.

Černohorci.

Historicko-romantický obraz.

Od *Prokopa Chocholouška*.

Čira noc spočívala na bedrach Čiernej Hory, svobodnú túto Slovanov krajinu v tmavý svoj závoj zahalujúc. Čierne mrákavy prehánaly sa po nebi a dovoľovaly málokedy a to len na chvíľku ku hviezdnej oblohe k zemi pokuknúť. Mesiac obalený chmárami potácal sa od Balkánu v temnote dráhou

svojou, rozsievajúc po zemi svetlo mystické, pri ktorom len bližšie predmety rozoznávať možno.

Len keď niekedy bojazlive zo záclony svojej pozrel, bolo vidieť skalnaté príkre brdá Hory Čiernej, úzke úzlabiny do plochej zeme Albanie a Hercegoviny vedúce; tam lesky

sa v dialke zlatými polmesiacmi ozdobené minarety tureckého mesta Klobuka a okolo neho vykukávaly sem tam letohrady zámožnejších Turkov z hustolistých zahrád, podobajúce sa skôr pevnosťam lež bytom radovaniek, ktoré podáva Turkovi opium a láska — odalisk¹⁾.

Pri takom preblesknutí mesiaca bolo vidieť dvoch mužov poberať sa poľom Gralhorským k úžlabine do plochej zeme vedúcej: Boli to krásni junosi, jakých Čierna Hora každoročne na stá do boja s Turkami posielala. Nie veľmi vysokej postavy, silných, mohutných údov, ktorým ale potrebnej jemnosti a pružnosti neschádzalo, by za vzor slúžiť mohli krásy mužskej. Na širokých plecach hučkala sa každému dlhá ručnica, za koženým pásom vykukávaly dve pištoľky a handžar so slonovou rukoväťou. Mlčky kráčali chytrým krokom cez pole až k hlbokému úvozu, z ktorého každej strany vysoká skala sa vypínala, zo strany Čiernej Hory ačkoľvek príkra, preca prístupná, k strane tureckej ale kolmá stena granitová.

„Nuž tu by sme už boli, Jačenko!“ hovorí v pravo idúci k súdruhovi svojmu, kroky zastaviac — „zotrávaš ešte pri svojom úmysle?“

„Jako že nikdy nevyhasne lesk očí Zaidiných,“ — hovorí tento, — „len jedon z nás vystúpi na pole klobucké!“

„Teda k činu“ — odpovie prvý — „lež uprchne víťazovi priaznivá hodina, ty v ľavo a ja v pravo. S Bohom, Jačenko!“

„S Bohom, Jefreme!“

Rozišli sa, Jačenko vystupoval po ľavej, Jefrem po pravej strane úvozu hore.

„Jefreme,“ zvolal Jačenko zastaviac sa, keď niekoľko krokov hore bol vystúpil.

„Čo žiadaš?“ pytal sa tento.

„Jedon z nás už dolu nezojde!“ hovorí Jačenko — „podajme si ruky, Jefreme!“

Chytrý zostúpil tento naproti súdruhovi, podali si ruky, a pozrúc ešte jedon na druhého, objali sa. Žiadon neprehovoril slova a mlčky stúpali hore.

Vetor rozohnal chmáry, a mesiac stál na nebi čo rybie oko. I rozložily sa chmáry po horách a dolinách, tu dlhé gigantické tiene, tam zase skaly diamantové, alebo hrady smaragdové tvoriace.

Na vrcholci hrebenatej hory dívali sa Jefrem a Jačenko na tento veľký, krásny vyjav, i obrátili sa ku Klobuku.

„Zaido!“ zvolal Jefrem.

„Hviezda moja!“ Jačenko.

„Nevyšla hviezda tá, aby svietila tebe,“ hovorí Jefrem.

„Ja myslím to samé o tebe,“ odpovie Jačenko.

„Neodpočívala ešte na tvojich prsach, netriasla sa duša tvoja v jej objatí,“ riekol Jefrem.

„Práve preto!“ odpovedal Jačenko. „Prisahal som ti priateľstvo až do hrobu — a slub bych splniť nemohol, pohliadnuc na Zaidu — preto musí odstúpiť jedon z nás. Pripravme sa!“

„Pripravený som!“ hovorí Jefrem, ručnicu z pleca ztrhnúc a kohútok obzerajúc. To urobil i Jačenko.

Teraz postupovali pomali, jedon druhého v oku majú, proti sebe až na pokraj hlbokého úvozu, tak že len asi tridsať krokov od seba vzdialení boli. I nasadili v okamžení ručnice a dve rany hučaly po rovine a skáľky po skalách Čiernej Hory, v mnohonásobnej ozvene sa opakujú. Jačenko zklezol a zapechal si rukou ranu na prsach, z ktorej sa krev prúdom valila. Jefrem nahnul sa ponad svoju ručnicu ešte viacej ku predu.

„Zasiáhla ti kulka moja na život, Jačenko?“ pytal sa.

„Už nebudem viac brániť Čiernu Horu proti besom — dobes' trafil“ — hovorí Jačenko slabým hlasom. „Pozdrav Zaidu, Jefreme!“

„Pozdravím — a pozdrav mi i ty našich priateľov, ktorí padli, keď sme nahánali Turkov pri Nixichu, pozdravíš?“

„Pozdravím!“

„Jako chceš byť pochovaný?“

„Ponechaj to popovi.“

„Či chceš ešte nečo?“ pytal sa Jefrem.

¹⁾ Odalisky = otrokyne turecké.

„Nič, nechaj ma samého. S Bohom a stoj v bitke za mňa, aby neztratila Hora bojovníka —“ doložil vždy slabším hlasom Jačenko, na druhú stranu sa obrátiac.

„S Bohom!“ pozdravil Jefrem s útlým súcitným prízvukom, s ručnicou zase cez plece prehodenou dolu zostupujúc. Jačenko temno zastenal, vryl ruky do zeme a horúce čelo kryl v rosnatej tráve.

Jefrem zostúpil dolu i zastavil sa; nabil znovu ručnicu a drieb na mesiac, potom na horu poزرúc, kde priateľ k smrti pracoval, i zotrel slzu z oka a ponáhlal sa úvozom na rovínu rovno ku Klobuku.

Taký vládne duch Čiernou Horou; je on pravda príčinou mnohého krvepreliafa, keď i pozostalých ku krvavej pomste vyzýva, ktorú syn po otcovi a vnuk po dedovi dedí tak dlho, kým dedičstvo to smrťou vinnikovou alebo niekoho z potomkov jeho nevyhasne. No, je to duch rytiersky, ktorý hrdinov proti Turkom vysielal; lebo mnohý bojuje za dvoch i za troch, a keď Turkov zahnal, hovoríeva:

„Dvoch psov som zabil za teba. Michale; táto krev teče za teba. Ivane, a Turka som naháňal za mňa; — vidíte, moji milí, že som vás nezahanbil, buďte spokojní!“

Súboje jich sú bez zášti, bez pomsty, lebo na súboj sa vyvolajú, musejú sa smieriť, a tak s rozvahou mieri jedon na druhého, často ostanú oba na mieste, často jedon lebo druhý hneď po súboji umiera: málokedy ale jedon odchádza neranený z boja, i rozlúči sa so zabitým a prijíma jeho posledniu vôľu — keď je ťažko ranený, že ešte hovoriť môže — aby ju oznámil príbudným; a ranený rozlúči sa s víťazom bez hnevu, dá mu „s Bohom“ a žiada, aby bojoval za neho, aby neztratila Hora bojovníka.

Tak rozlúčili sa Jefrem a Jačenko. Boli priatelia od dávna, na výpravách, v boji stáli vždy podľa seba, a tak sa stalo, že v poslednej vojne prepadli nočného času dom Achmeta, bohatého Turka blízko Klobuku, a zajali dcéru jeho Zaidu, nazývanú od Turkov rannou hviezdou, ružou východu, miláčkom Allahovým (Božím), hurisou (nebeskou pannou) prorokovou; a že Turci pravdu ho-

vorili, poznal Jačenko i Jefrem, lebo oba na Zaidu poزرúc, zamilovali si ju.

I Zaide lúbili sa bujarí junáci lepšie, lež opijom a vilnosťou ohlúpené tváre Turkov. No, Jačenko hneď poznal, že prednosť našiel Jefrem v srdci Zaidinom, i závidel prvýraz priateľovi; ale nieldho trvala zášť táto, lebo otec Zaidin vtrhol, keď oba priateli vzdialení boli, do Hory a priviedol si dcéru nazpät, určenú pre harem vezíra mostarského.

Keď sa navrátili, rozprával brat Jačenkovi, čo sa bolo prihodilo, i zvolali strašnú kliatbu na Achmeta, hodili ručnice cez plecia a ponáhľali sa ku Klobuku, dnes — a skoro každú noc.

Tu presvedčil sa Jačenko, že miluje, niesúc milovany. Žiarlivosť, bolesť a pomsta prebodaly srdce jeho, a on voľný Hory syn, neznač vášne krotiť. Vidiac včera odpočívajúc Zaidu na prsach Jefremových, namieril na priateľa; no duch jeho strážny chránil ho pred vraždou, i obrátil sa a utekal do Hory zpät, a dnes vyzval Jefrema na súboj, by sa nezrušilo priateľstvo, jako hovoril. Koniec súboja známe.

Zvyklý po skaliskách vlasti skákať, preliezol Jefrem ľahko vysokú stenu, zahradu i dom Achmetov vrúbiacu, a teraz ponáhlal sa k pevne zabeđenému harem. Okná budovy tej byly zamrežované a teraz i zniutra dobre zabeđené; okolo plochej strechy bežalo široké zábradlie, ktoré ale hore sa prechádzajúcim vyhliadku do dialky nezabraňovalo. Strechy tieto sú obyčajné prechádzky žien Orientalov, by nevidené vidieť mohli. Na tejto terase stála postava ženská; jej pohybovanie a útlosť údov prezradzovaly mladost a ušľachtilosť, keď jej obličaj dla spôsobu Orientaliek hustým závojom bol pokrýty. Stála ponad zábradlie nahnutá a naslúchala na každé šelestenie listov stromových, lebo keď pták v hniezde ztriasal rosu z krýdel svojich. I zašušťal Jefremov ľahký krok v tráve — deva nahnula sa viacej — už ju sluch viacej nešialil. Teraz vystúpil Jefrem z húšťavy i zatlieskala radostne rukama a odhodila závoj z obličaja nazad. Mesiac práve rozlial svetlo svoje po jej obli-

čaji, a Černohorec sa díval jako oslepený v krásnu tvár Zaidinu, i kývala mu milienka k milosti, a Jefrem dlho neváhajúc p istúpil ku blízkej cipreši, ktorej vrchol o terasu sa podpíral. Obratnosť a rychlosť, s jakou sa po hladkom kmene hore driapal, dosvedčovali zrejme, jak obyčklá mu je táto cesta, po ktorej mu v nárnčie lásky ísť bolo.

„Miláčok môj, vysvebod ma!“ zarazila Zaida výlevy lásky jeho.

„Čo sa ti stalo, svätica moja?“ zvolal Jefrem trochu hlasnejšie.

„Ticho!“ šopkala Zaida. „Vezir mostarský — nech ho Eblisa¹⁾ nadechne! — poslal pre mňa Osmána bega Zvorničanína²⁾, aby ma zajtrá zaviezol do jeho haremu.“

„To sa nestane!“ rozhorlil sa Jefrem a tvár jeho horela. Silnejšie tiskol milienku ku svojmu srdcu.

„O moje srdce!“ hovorí Zaida — „nestane sa! Ja s tebou ujdem, tvoja vlasť bude moja vlasť!“ doložila s orientalskou odhodlanosťou.

„Zaida!“ zvolal Jefrem prekvapený, radosť nedala mu viac hovoriť.

„Divíš sa, miláčok môj? — Už som všetko pripravila, mám kľúče od domu i od koniarne —“

„Prečo to?“

„Keby nás prenasledovali, ľahšie ujdeme: Giemza letí s vetrom o závod — vezni Giemzu, ľahko ju poznáš, je biela jako snah, a oko jej veselé jako gazelino.“

Jefrem zamlčal sa.

„Prečo rozmýšľaš?“ pýta sa Zaida. „Ponáhľajme sa radšej ztadeto!“ napomína, ucho piac Jefrema za ruku.

„Zaida!“ hovorí tento, devu zastaviac — „neprijme Hora pohanku...“

Deva zbladla, krutá bolesť trhla obličajom jej... .

„Allah!“ zvolala oko na junáka oprejúc, i svietila z neho najhlbšia bolesť, zúfalosť, smrť. „Vieš čo, duša moja?“ šopká temne — „máš kyndžal na boku, daj mi smrť — do Mostaru nepójdem.“

¹⁾ Eblisa = zlý duch, čert.

²⁾ Známý čo jednatel o pokoj vezira Hercegovinského s vládkom Černohorským r. 1843.

Jefrem hodil sa jej k nohám a zľúbal jej ruky. „Daj sa pokrstiť,“ prosil.

„Ano!“ zvolala deva zrazu k životu sa vracajúc — „tvoj Bôh je môj Bôh!“

Jefrem povstal.

„Daj pozor, anjelu môj!“ hovoril vážne.

„Musíš veriť v Boha Otca, ktorý stvoril nebo i zem —“

„O Allah! budem!“ riekla deva ruky na prsia poloziac.

„Musíš veriť v Jezu Krista“ — pokračuje junák vo vyučovaní mahomedanky ďalej.

„Budem, budem!“ istila deva.

„A v Ducha Svätého!“ predriekáva Jefrem.

„Ver, miláčok môj. — budem!“

„A v Najsvätejšiu Pannu?“ pýta sa učiteľ ďalej.

„O Allah!“ zvolala deva — „to je Bôh lásky — či i ty veriš, živote môj?“ pýta sa.

„Verím!“ prežehnal sa Jefrem.

„Tvoja viera je moja viera!“ riekla deva.

Junák objal novú krestanku. „Tak, Zaida moja,“ hovorí, „už nám neprekáža nič pri našom šťastí — otvorený je ti priedchod do Hory — utekajme!“

„Ano, ano, utekajme,“ prisvedčuje radosťne Zaida, „ale pozorne, môj milý, kým budeme na poli, potom nech prenasledujú orla na Balkane. Škoda, že tu nenie Jačenko; kde si nechal svojho priateľa?“

„Na ceste ho najdeme!“ odpovie smutne Jefrem, ponad zabradlie sa vyšinúc. Pravicom objal kmen, ľavicou Zaidu, a tak sa zpúšťal dolu hneď nohama sa chytajúc, hneď pravicom strom silne držiac. Bojzlive túlila sa Zaida k nemu, ruky svoje mocne okolo krku jeho ovinúc, a zavrela oči, aby nevidela hlbku pod sebou. Šťastne dostal sa Jefrem dolu so svojou drahou tarchou; aby sa zotavil po prácnom namáhaní, zostal za chvíľočku stáť. Zaida ukryla hlavu na jeho prsia a ticho plakala.

„Čo ti je, svätica moja?“ pýtal sa starostlive Jefrem.

„Pomyslela som si na otca — ale on

ma chce dať do Mostaru — preto ho opúšťam — už je moja duša pokojná —“ hovo-

řila deva slzu z oka utierajúc; „hotová som teba nasledovať.“

Chytila Jefrema za ruku, a teraz ponáhľali sa podľa haremu do priestranného dvora. Z jednej strany tiahly sa dlhé koniarne, z druhej nádherný dom Achmetov a byty otrokov a iného služobníctva.

Zaida vytiahla z tuniky dva kľúče, podala jedon Jefremovi a ukázala na koniarňu.

„Nezabudni na Giemzu bielu jako sníh —“ šopkala mu ešte raz do ucha.

Lahkým krokom blížil sa Jefrem ku koniarni; pozorne zastrčil kľúč a zľahka otváral, ale pri otváraní vrzly dvere a zobudily v koniarni spiaceho Bulhara otroka.

„Kto to?“ zvolal paholok, čerstvý vetor zacífac na tvári.

Jefrem pritiskol sa na stenu do tienu, no bystrý Bulhar zazrel ho už.

„Hoj!“ zareval, „Černohorci!“

Ale viac prehovorit nemohol, lebo Jefrem k nemu priskočil, chytil ho za hrtán a drhol nešťastného otroka. Polakaná príbehla Zaida.

„Chytró, chytró!“ — hovorila — „ten otrok celý dom zobudí.“

V okamžení podala Jefremovi na stene visiace strmene, a poviažúc Bulhara, osedlal Jefrem bielu Giemzu, keď medzitým Zaida hlavnie vráta otvorit bežala. Ťažko vrzly vo svojich stazajoch.

„Masallah!“ bolo počut hlas na dvore — „čo robíte, otroci!“

„Chráň nás prorok!“ priskočila zdesená Zaida k Jefremovi, ktorý koňa na dvor vadvádzal, „to môj otec!“

„Kto to?“ volal Achmet. „Hore otroci! chytte ho! Stoj — kto to?“

„Čierna Hora!“ zahúkal Jefrem na koňa sa vyhodiac, i Zaidu k sebe posadiac cválal zo dvora.

Zo spania vyburcovaní otroci a sluhovia vybehli na nádvorie, i Osman-beg príbehol dolu: ďaleko ešte počuli utekajúci milenci za sebou krik, na to zavznel dupot koní jich prenasledujúcich do jich uší. Giemza snažila sa zaslúžiť pochvalu, ktorú o nej Zaida vydala, no pod dvojakou farchou mizly skoro jej sily a priestor medzi prenasledu-

júcimi a utekajúcimi bol vždy kratší a kratší, a keď utekajúci už do úvozu Grahovského vrazili, neboli prenasledovníci ani na sto krokov viac od nich vzdialení; už videl Jefrem, že mu nič nepozostáva lež sa zastavit, bojovať a zahynúť. Achmet a Osman boli ďaleko pred ostatnými a už zajasali, keď rana z hory nad úžlabinou zahučala a Achmet vykrikol a z koňa zpadol. Zrazu zatichol pokrik prenasledujúcich.

„To hovoril Jačenko!“ riekol Jefrem na devu pozrúc, ktorá skoro bez seba súc nepozorovala, že jej útek snad otca život stál; len hlas miláčkov ju prebudil. I divila sa, že prenasledovníci umkli, ba že chytró ačkolvek pozorne zpiatky uhaňali.

„Allah!“ zvolala, „čo to? — Kto to strelil?“

Jefrem nedával žiadnu odpoveď, meravo díval sa na skalu, kde bol priateľa v súboji zabil. —

Mesiac lial poslednie svoje pablesky na miesto to: tam klačal Jačenko, o lake sa k zemi podopierajúc, v jazere rubínov, a jako topasy kvapkala krev poslednia z prs jeho. Ručnica ležala pri jeho nohách, ktorú poslednou silou sobral, i priateľa a milenku vysvobodil; i díval sa teraz za milenkou, no skoro doprúdila jeho krev, a on k zemi sa sklóniac vyvolal silne:

„Zaida!“

Jefrem pozoroval, jako ho smrť krčovite objíma.

„To je Asraelov¹⁾ hlas!“ našakala sa Zaida, počujúc svoje meno tak nenadále s takým dušu prerážajúcim hlasom volat, a pohliadnuc na skalu zdesila sa ešte viac: „Ha — čo tam?“

„Jačenko,“ riekol Jefrem koňa odvrátiac.

„Jačenko?“ zvolala deva — „Jačenko!“ opakovala. „Umrel za nás?“

„Nepýtaj sa, Zaida moja!“ odpovedal Jefrem popustiac koňovi úzdu.

„Eblisa stál na prahu Čiernej Hory,“ hovorila Zaida temno, do závoja sa užšie zahalujúc.

¹⁾ Asrael = anjel smrti.

(Dokončenie nasleduje.)

Prednášky o poesii slovanskej.

Od *Ludovita Štúra.*

(Pokračovanie.)

V piesnictve epickom básnik sa ztratí, jeho myseľ je síce tam, ale ho nikde nevidáť; myšlienky svoje objectívne predstavuje, tak Kalchas tlumačí vôľu Božiu; ku pr. Kalchas vidí, že jastrab vrabca naháňa a lapí, z toho predmetu Grekom tlumačí to, že oni nad Trojanmi zvíťazia. Z tejto príčiny veľmi dôležité je, že sa Homer slepý predstavuje. I u Slovanov máte slepcov, v Srbsku, v Poľsku, v Malo-Russii, ktorí piesne hrdinské v pokoji a vo vojne spievajú. A prečo že je Homer, prečo sú spevci epickí slepí? To je s povolaním epického piesníka spojené, bo obyčajne on sám tie predmety nevidel, on sám tým sa nezabával, on v tom nebol, ale on len počul, a čo z chýrov a povestí sa dozvedel, o tom spieva. Hovorí sa, že matky detatom oči vylupovali, aby z nich dobrí pevci boli. Takýto hrdinský spev, takéto epické piesnictvo, tú alebo tú predmetnosť predstavenú majú všetky starožitné národy, majú takúto jednu epickú knihu, v ktorej sa tieto národy, to, čo boli, nasledovne, čo jich dušou hýbalo, predstavuje. To sú knihy sväté, v nich je složené všetko to, čo s národným pohnutím vykonal, čo ten národ veril, čo mal za pravdu, čím národ jako seba vystavil a v pamiatkach piesní seba potomstvu zanechal. Takáto svätá kniha Židom bola Biblia, Indom Mahabara, Ramajana atď., Peršanom Zendavesta. Hlavnia ale a najzornejšia takáto svätá epická kniha je grecká Illiada a Odyssea, ktoré od iných kníh svätých tým sa delia, že sú završené, vyokrúhlené a umelecké diela národa greckého. Biblia má pravda mnoho epicky pekného, mnohé strany života židovského vystavené; tu ale je nie všetko tak v jedno zahrnuté a vystavené, jako v klasickej epike, ešte u Židov individualnosť nestojí a ani nemôže stáť; u Greka ale pekná individualnosť je v epike predstavená a vyspievaná. Novejšie národy nemajú takúto epickú knihu, u Nemcov, čo by sa najviac vyrovnalo, sú Skandinavské poviestky, medzi-

tým tieto len jednu stranu nemeckého života obsahujú a preto nemôžu sa ani svätou knihou volať, a potom tieto národy, keď prišli k činu, prijalo sa kresťanstvo a skrze toto prijatie už sa nezaoberali tým, čo jim najzvláštnejšie bolo, ale dačomu inšiemu, cudziemu sa oddali, tým samým svoje národné mravy a obyčaje premeňujúc, i to, že národ germanský k jednému tak veľikému epickému jednaniu neprišiel, jeden raz síce pod Karlom Veľkým prišiel, ale to len za krátky čas bolo, a už tu kresťanstvo všetko preinačilo, konečne i preto, že v jednom čine germanskú dušu jako národ celý nevystavil, nemôže mať ani jednej takej svätej knihy. Ani my Slovania nemáme dosiaľ žiadnej takejto svätej knihy, bo sme naše povedomie jako celý národ nevystavili, čo sme boli v prvom mladom veku, sme nikde v celkovitosti nevyspievali; to, čo máme, sú len úlomky, tak jako deje naše sme vyviedli. Medzitým jako Germani napísali jednu veľikú knihu svojho života, tak my tiež napíšeme jednu veľikú knihu svojho života. Keď je hlavne po národe, keď už vyviedol určenie svoje, povstane v ňom jeden hlavný básnik, ktorý najznamenitejší ťah a námer toho národa predstaví, všetky odlesky, myšlienky a činy ducha národa v jeden celok soberie, a takáto báseň, v ktorej hlavne snaženie germanského sveta je vystavené, je Goethov Faust, takýto básnik nemôže všetky priebehy života národného podať, bo to by obsérne bolo, a všetko sa k tomu ani nehodí, ale len myšlienku vyvinie. My máme doktoré úlomky krásnych epických piesní, ku pr. *Záboj, Igor* atď., ale nemáme jeden všeobecný národný čin, preto ani takú svätú knihu; ale čo nebolo, to bude, máme budúcnosť veľikú, činoplnú. Len u tých národov také epické knihy povstali, ktoré svoje vlastné zadržali, ktoré sa v svojom mladom veku k jednému veľikému činu odhodlali a vyviedli; u nás ani jedno niet, ani činu, ani naše vlastné v svojej pôvodnosti

nemáme. Trebars naša stará viera velikú platonosť mala, preca kresťanstvo bolo dôstojnejšie, a preto mocou kresťanstva musela byť vykorenená, bo ináčej duch náš nebol by mohol najšť potreby svoje, a nikdy by sme neboli vyvinutí tak, jako v duchu kresťanstva, ale skrze toto i my vyrástli jako jeden strom medzi druhými národami v histórii. Medzitým nemôžeme zapierať Miczkiewiczovi, že sme my prijatím náboženstva kresťanského naše vlastné zanechali; preto niektorí proti kresťanstvu povstali, ale nepráve, bo zajiste kresťanstvo to, čo bolo nedôstatočné, ponapravilo, v zárodku vyvinulo a cestu nášmu duchu ukrátilo; pravda síce, že sme tým trochu zaostali, ale len kým kresťanstvo v našej myšli hlboký koreň nepustilo, z toho potom započal sa proces svetodejstva nášho. Keď epický spev má prestať, musí byť isté položenie sveta, ktoré sa k tomu hodí. Najprv takýto stav musí sa zjaviť v živote národa, v náboženstve, v domácnosti atď. Domáci život, kde epický spev má povstať, nesmie byť ďaleko vyšvihnutý, ale ani surový, lež mravný život musí mať svoj základ v láske prirodzenej a nie v uznanej povinnosti. Takýto mravne prirodzený život domáci máme u Grekov; Grek by mohol syna vyložiť, ale ho on chová; tak i v druhom ohľade musí sa javiť podstata; nesmie byť veliká vybrúsenosť, ale musí byť ešte prostota, tak hrdinovia greckí si sami to, čo potrebujú, hotujú, robia, varia, víno nalievajú; to je za to potrebné, bo v takomto stave nieto odvislosti, ale človek je samostatný,

je s prírodou jedno, tu je človek tak rečeno sám na svojich nohách stojáci; starí hrdinovia ani sluhov nemajú, naproti tomu sluha je prosaický, bo sa on o potreby iných stará. Teraz sú docela inšie obyčaje. Z ohľadu verejného života nesmie byť žiadneho rozbroja, žiadnych predpisov, bo v týchto je pravá vôľa, to ale nezodpovedá epickému stavu; v starom svete žiadnych predpisov niet, ale všetko je mrav. I čo že sú kráľovia greckí? Len na základe tejto domácnosti mravu panujúce rodiny. Takýto istý stav máte v Srbku: Lazar a Milica, Marko Kraljević atď. Jako Zeus na Olympe, tak kráľovia greckí panujú, oni to, čo je z mravu, robia, do vojny idú, druhí sa k nim jako k rodinám Bohom daným, úctou chovajú, chcú byť svedkami jich hrdinstva atď., tak ale že druhí zo svojej vôle to robia a v tejto jich i sami kráľovia zanechávajú, ku pr. Achillovi Agamemnon nerozkazuje, aby bojoval. Na stavu tomto hrdinovia nie z povinnosti, ale z čistého mravu jedajú, a toto jako hlavná stránka sa ukazuje v živote Grekov. Achill zabije Hektora, príjde k nemu jeho otec Priam a žiada si, vidieť syna, aby ho pochoval, Achill ho s úctou prijme, a keď mu Priam na pamäť otca jeho privedie, ochotne vydáva Hektora Priamovi. Antigone pochováva si brata. Grekovia Filokteta na Lemnu zanechajú atď. Tento a takýto mrav je za to potrebný, aby sa osoby jako samostatné v deju ligotaly; keď Achill nedostane Bri-seidu, nebojuje atď.

(Pokračovanie nasleduje.)

Rozmanitosti.

† *Ján Christian Andersen*, najgenialnejší básnik dánsky, najlepší svetový poviestkár, zomrel dňa 4. augusta v Kodani. Tohto roku dňa 2. apríla slávil svoje 70-ročné narodeniny, pri ktorej príležitosti doručené mu bolo skvostné album, ktoré obsahovalo polyglotné vydanie jeho znamenitej poviestky „Matka.“ Slovenský preklad jej podali sme my pre druhé vydanie tohože polygl. album, s ktorým sa ct. čítateľstvo v č. 6. „Orla“ stretlo.

Andersen narodil sa dňa 2. apríla 1805 v Odense na ostrove Fünen, kde jeho otec Hans A. žil čo chudobný črievičkár. V mladosti svojej zápasil s biedou a núdzou. Živá jeho obrazotvornosť a vrodené vlohy básnické precíťly už zavčasu; pokúsil sa už čo deväťročný chlapec v spisovaní divadelných hier a zaoberal sa už vtedy čítaním básnických spisov. Po smrti otca († 1819) poslala ho matka do Kodanu, kde mu Bagyesen pred-

povedal, že sa z neho stane nečo veľkého, a keď sa ho ujali niektorí šlachetní mužovia, medzi ktorými sluší obzvlášte menovať básnika Guldburga a štátneho radcu Collina. Pomocou týchto dobrodincov dostal sa do divadelnej a tanečnej školy, pri čom i ostatnie svoje studia konal. Čo žiak gymnasiálny spísal mnoho básni, medzi ktorými došla jedna (Umierajúce dieťa) obzvláštnej pochvaly a rozšírenia. Ešte väčšiu činnosť básnickú prejavil čo študujúci na universite (od r. 1828), a do tej doby padá satyrická jeho poviedka „Pút do Amagu.“ Konal potom rozličné cesty po Europe, na ktorých spísal väčšiu časť svojich básnických prác. Známy parížsky feuilletonist Pierre Véron rozpráva, že keď raz Andersen na svojich cestách i Paríž a tu filozofa Viktora Cousina navštívil, opýtal sa ho tento: „Či by sa vám nelúbilo celkom u nás ostáť?“ „Oj nie,“ odpovedal Andersen. „Ale veď vo vašej dánskej vlasti musí to byť veľmi smutné bývanie, kde je večný sneh, kde sú tak dlho-

čizné noci...“ „Pravda je — ale či menej milujeme matku svoju, keď je špatná?“ odpovedal Andersen. Jeho básne vyšly vo viacej vydaniach; uvádzame tu len väčší cyklus „Dvanásť mesiacov roka“ V týchto, jako i v ostatných básňach, panuje vŕcnosť citu a živá obraznosť. Z dramatických prác jeho došiel najväčšieho uznania jeho „Mulat“ (1840). Z románov zaujíma prvé miesto jeho „Improvisator“ (1835); je to plod jeho cesty do Italie, ktorú líči s neobyčajnou živostou a vernosťou. Po tomto napísal ešte niekoľko iných románov. Výtečné a snáď najlepšie, čo spísal, sú jeho bájne „Poviestky.“ Krásne a zaujímavé spomienky zo svojich ciest podal vo spisoch „Básnikov bazar“ (1842), „Stinné obrazy“ (1831), „Vo Švédsku“ (1851) a iné. Vydal i svoj životopis, pod názvom: „Poviestka môjho života.“ Mnohé z jeho spisov sú do rozličných rečí preložené. Pokoj prachu jeho!

Literárne, umelecko-vzdelanostné zprávy.

Slovenský obrázkový kalendár pre katolíkov, evanjelikov a starovercov na priestupný rok 1876. Turč. Sv. Martin. Knižtlač.-účasť spolok. VIII.: str. 80. Cena: 100 výtiskov 16 zl., jeden výtisk 20 kr.

Album Slovaných listův pro zábavu a poučení. Vydavatelé: *Ant. Čapek a Jos. Dürich*. Redaktor *F. L. Procházka*. Vychází dvakrát měsíčně. Tisk a náklad Ant. Čapka v Jičíně. Sešit I.: *Démon věku*, hist. román od Karla Bubníka. *Démon* (z Lermontova přel. J. Prokeš). *Národní píseň* (s ilustrací). *Sirena*, novela od Václava. *Nemotora*, novela od A. F. Pisemského, přeložil E. G. Valečka. *Hvězdy padaly...* Až podruhé,

báseň Václava Šolce. *Rumunka na houbách*, obraz. Feuilleton. *Záhady*. Cena čísla 15 kr.

Čítanka pro vyšší dívčí a měšťanské školy. Sestavil J. Č. Formánek. V Praze 1876. Nakladatel Fr. A. Urbánek, kněhkupec pro paedag. literaturu a učebné pomůcky. Velká VIII.: str. 138; cena 85 kr.

Slovník česko-francouzský. Sestavil *Kašpar Fastez*. Dictionnaire tchèque-français. Par Gaspard Fastez. Praha-Prague. Fr. A. Urbánek. Malá VIII.: str. 361; cena 2 zl. r. č.

Všetky tieto spisy odporúčame snažne ct. obecenstvu svojmu.

Listáreň redakcie a administrácie.

Veľacteným odberateľom časopisu nášho, ktorí nám za minulý polročník dlhujú, rozposielame upomínacie listoky; i prosíme jich snažne, aby svoje nedoplatky čo najskôr láskave vyrovnali a upomenutie naše nám nezazlili: vyžaduje to zdar časopisu nášeho. — P. Fr. A. U. v Pr. Dieky. Srdečný pozdrav! — Pp. J. B. v D., Š. M. v V. H., P. R.

Predpláca sa u redakcie a administracie v Prievdzí (Privigye):

Celoročne 4 zl., polročne 2 zl. r. č. Studujúca a remeselnícka mládež, i chudobní učiteľia obdržia „Orla“ za 2 zl. r. č. Roč. II., III., IV. a V. „Orla“ možno dostať po 2 zl. r. č. — „Orol“ vychádza vo 12 soštoch, 3¹/₂—4 hárkov silných, dňa posledného každého mesiaca na veľkej štvorke.

Majiteľ a vydávateľ **Andrej Truchlý-Sytniansky**. — Knižtlač.-účasť spolok v T. Sv. Martine.

v K., J. N. O. v H. Z. Srdečné dieky! — P. F. v G. Nemožno nám zamýšľaný výlet na vysoké Tatry podniknúť. Dieky za ochotu. — P. S. K. v L. „Kosecká“ nehodí sa do „Orla“; doručíme ju sl. red. „N. Hl.“ — Sl. red. „Besedy“ v Br. Vašu radu použijeme. Na zdar bratstvu československému!